

Stratejik Kuvvet Aktarımı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kuvvet Aktarım Yeteneklerinin İncelenmesi*

Strategic Force Projection and Analysis of the Force Projection Capabilities of the Turkish Armed Forces

Mehmet OKKAN**

Öz

Bu çalışmanın amacı Türkçe literatürde ihmal edilen “stratejik kuvvet aktarma” kavramını açıklamak ve Türkiye’nin Soğuk Savaş sonrası dönemde giderek artan oranda ihtiyaç duyduğu kuvvet aktarma yeteneklerinin incelenmesidir. Makale, Türkiye’nin caydırıcılık vasfına haiz bölgesel güç olma arayışına bağlı olarak Silahlı Kuvvetlerin sahip olduğu ve yakın gelecekte geliştirilmesi gereken yetenekler nelerdir sorusuna cevap aramaktadır. Stratejik kuvvet aktarımı kavramı ve bu kavramla ilgili hususlar, yabancı askeri literatürdeki kaynakların doküman analizi yöntemi ile taranması sonucunda tanımlanmıştır. Bu tanımlar ışığında Türkiye’nin kuvvet aktarma ihtiyaçları, bu ihtiyaçlara göre oluşturulan yurtdışı üslerin durumu ele alınmıştır. Makalenin temel bulgusu; Türk Silahlı Kuvvetlerinin kuvvet aktarma yeteneklerinin diğer milli güç yetenekleriyle desteklenmesinin planlanması yönünde bir koordinasyon kurulmasının önemine dikkat çekilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kuvvet Aktarma, Türk Ordusu, Deniz Aşırı Harekât, Deniz Gücü, Hava Gücü

Abstract

This study aims to elucidate the concept of “strategic force projection,” which has been largely overlooked in the Turkish literature, and to assess the force projection capabilities that Türkiye increasingly requires in the post-Cold War context. This article addresses the question of which capabilities the Turkish Armed Forces (TAF) currently possess and what additional capabilities they must develop soon to fulfill their ambition of becoming a regional power with effective deterrence. Due to the lack of Turkish references, the concept of strategic force projection and its associated issues are clarified through document analysis of foreign military literature. Based on these definitions, the article discusses Türkiye’s force projection needs and the status of its overseas bases established to meet them. A key finding of the article underscores the significance of coordination of planning efforts to align the force projection capabilities of the TAF with other national power resources.

Keywords: Force Projection, Turkish Military, Overseas Operation, Naval Power, Air Power

* Bu çalışma, Mehmet OKKAN tarafından Prof. Dr. Mustafa KIBAROĞLU danışmanlığında hazırlanan “Türkiye’nin Milli Güvenlik ve Kuvvet Aktarma Konsepti: Bölgesel Öncelikler ve Türk Silahlı Kuvvetler Teşkilatı” isimli doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr., İstanbul, Türkiye
e-posta: mehmetokkan@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7967-7273

Geliş Tarihi / Submitted:
29.11.2024

Kabul Tarihi / Accepted:
18.03.2025

Extended Summary

The concept of strategic force projection has become increasingly important in modern military and geopolitical strategies, particularly for nations seeking to enhance their regional or global influence. This study explores the definition, applications, and significance of force projection, emphasizing its evolution and Türkiye's heightened focus on its development. A historical context provides insight into how global security dynamics have shifted from conventional threats to more intricate asymmetric and hybrid challenges, prompting nations to adapt their defense strategies accordingly.

Broadly defined, force projection refers to the ability to mobilize and sustain military power in distant regions to address conflicts, deter aggression, or support peacekeeping and humanitarian missions. It involves deploying armed forces across borders and oceans, ensuring logistical support, and maintaining operational effectiveness in foreign territories. Additionally, the study highlights the importance of distinguishing related terms, such as "power projection," while recognizing their shared strategic objectives. Key capabilities essential for effective force projection include logistical efficiency, strategic mobility, and the ability to respond rapidly to emerging threats.

The historical progression of force projection underscores its critical role in shaping global power dynamics. From the British Empire's naval supremacy that established colonial dominance to the extensive operations undertaken by the United States (US) during and after World War II, this study traces the evolution of the concept. Key examples such as the Normandy Landings, the Falklands War, and the North Atlantic Treaty Organization's (NATO) post-Cold War operations demonstrate force projection's tactical and strategic significance. In the contemporary landscape, the US maintains its leadership in this arena, utilizing a vast network of overseas bases and advanced naval capabilities. Simultaneously, emerging powers like China are swiftly enhancing their force projection capacities through investments in amphibious warfare platforms and strategic deployment planning.

Türkiye's defense policies increasingly reflect the significance of force projection in achieving national and regional security goals. The establishment of overseas bases in locations such as Somalia, Libya, and Qatar exemplifies Türkiye's commitment to extending its influence and deterring threats beyond its borders. These bases are strategically positioned to safeguard Türkiye's interests in the Eastern Mediterranean, the Gulf, and Africa while supporting its regional diplomacy and reinforcing its status as a key player in geopolitically sensitive areas.

The Turkish Navy plays a pivotal role in enhancing the country's force projection capabilities. A significant milestone in this effort is the commissioning of the TCG Anadolu, a versatile amphibious assault ship that also functions as a light aircraft carrier. This platform dramatically improves Türkiye's ability to deploy troops and equipment swiftly while maintaining operational flexibility. Complementary naval assets, such as advanced tank landing ships and amphibious vehicles, further enhance Türkiye's expeditionary reach. Additionally, the Turkish Air Force bolsters this capability by providing strategic airlift services through platforms like the A400M and C-130 Hercules, thereby facilitating the rapid transportation of personnel and materials over vast distances.

Despite these advancements, Türkiye encounters several challenges in achieving optimal force projection capabilities. High operational costs, logistical complexities, and vulnerabilities to asymmetric threats present significant obstacles. To address these issues, the study underscores the necessity for strategic alliances and regional partnerships, such as those cultivated through the Organization of Turkic States. By sharing resources and logistical

networks, Türkiye can alleviate some of the financial and operational burdens associated with force projection. Furthermore, investing in technological innovation, particularly in transportation and logistics, is crucial. Enhancing high-speed maritime and aerial transport capabilities will ensure that Türkiye remains agile and responsive to emerging security challenges.

The study concludes that strategic force projection is not only a military necessity but also a fundamental component of Türkiye's broader geopolitical strategy. As global security dynamics continue to evolve, the ability to project force effectively will be crucial for maintaining national sovereignty, deterring threats, and supporting international stability. Recent advancements in Türkiye's naval and air capabilities and overseas deployments highlight its commitment to this goal. However, ongoing investment, strategic foresight, and collaboration with regional and global partners will be essential to sustain and enhance these capabilities. By aligning its military advancements with its geopolitical ambitions, Türkiye is well-positioned to strengthen its status as a regional power and significantly contribute to global security initiatives.

Giriş

Uluslararası ilişkiler literatüründe aktörler arasındaki ilişkiler sıklıkla realizm perspektifinden incelenmektedir. Bu açıdan bir aktörün kullanabileceği en önemli yetenek, o aktörün sahip olduğu silahlı kuvvetleridir.¹ Her ne kadar kesin bir tanımı yapılmamış olsa da bu yetenek aynı zamanda güç aktarımı olarak da ifade edilebilmektedir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri (ABD) menşeli yapılan tanımlamalarda² bu yetenek devletin stratejik yeteneği ile özleşmektedir.³ Bu stratejik yetenek sayesinde kolonilerin güvenliği, askeri açıdan üslerin mevkileri ve mevzileri aralarındaki bağlantılar sağlanmakta ve sürdürülebilmektedir.⁴

Tarihi açıdan kuvvet aktarmanın kökenlerinin sanayi devrimi sonrası Britanya İmparatorluğu'nun sahip olduğu deniz gücü marifetiyle deniz aşırı topraklara ordusunu taşıyıp sömürgeler elde etmesine dayandığı görülmektedir.⁵ Bu görüşe karşı Napolyon Fransa'sının ilk büyük kuvvet aktarımı örneğini teşkil ettiğini belirten kaynaklar da mevcuttur.⁶ Ancak günümüzde özellikle en büyük örneği ABD teşkil etmektedir. Özellikle yirminci yüzyılda gerçekleşen bilimsel teknolojik atılımlar, uluslararası güvenlik ortamında yaşanan gelişmeler sonrası ABD'nin küresel güç olarak ortaya çıkması ve Avrupa'nın bölgesel güvenliği kapsamında ABD'ye duyduğu ihtiyaç, kuvvet aktarma örneklerini artırmış çeşitlendirmiş ve planlama yeteneğini geliştirmiştir. Buna göre ABD kaynaklarında kuvvet aktarımı şu şekilde ifade edilmektedir: “*Kuvvet; ekonomik, diplomatik, bilgi veya askeri enstrümanlarla uygulanan ulusal güc yeteneğidir. Muhasımlara veya potansiyel düşmanlara karşı dünyanın herhangi bir yerinde askeri olarak harekât icra edebilme yeteneği de kuvvet aktarımıdır.*”⁷

1 Michael Corley, *The Future of Power Projection*, U.S. Army War College Press, Pennsylvania, PA, 2002, s. 1.

2 David A. Ochmanek, “Restoring US Power Projection Capabilities: Responding to The 2018 National Defense Strategy”, *Rand Corporation*, Temmuz 2018, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/perspectives/PE200/PE260/RAND_PE260.pdf, erişim 20.01.2025.

3 Evan Braden Montgomery, “Contested Primacy in the Western Pacific: China's Rise and The Future of U.S. Power Projection”, *International Security*, 38:4, 2014, 115-149.

4 Sasha Davis, “The US Military Base Network and Contemporary Colonialism: Power Projection, Resistance and The Quest for Operational Unilateralism”, *Political Geography*, 30:4, 2011, 215-224.

5 Michael Hopkins, *British World Policy and the Projection of Global Power, c. 1830-1960*, Cambridge University Press, Cambridge, 2019, s. 110.

6 Richard J. Stoll, *In Harm's Way? Chinese Power Projection in Historical Perspective*, Rice University, Houston, TX, 2000.

7 U.S. Army Forces Command, *The US Army Field Manual 100-7*, U.S. Army Forces Command, Washington, DC, 1995, s. 5.

Bu kapsamda, İkinci Dünya Savaşı'ndan Soğuk Savaş sonrasına kadar olan süreç içerisinde Normandiya Çıkarması, Falkland Savaşı, Kıbrıs Barış Harekâtı kuvvet aktarmanın tipik örneklerini teşkil etmektedir. Kuvvet aktarımına örnek olan bu harekâtların bir bölümünün tek bir devlet ile icra edildiği görülürken, bazılarının ise bir pakt veya müttefiklik çatısı altında icra edilmiş olduğu görülmektedir. Özetle aktarılabilecek kuvveti tek bir devletin veya birçok devletin teşkil edeceğini maliyetler şekillendirmektedir. Bu maliyetlerin bir sonucu olarak kutuplaşan dünya düzeninin getirdiği güvenlik ortamı, devletlerin birbirleri arasındaki ilişkiyi şekillendirmiştir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan iki kutuplu küresel güvenlik ortamı, 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla son bulmuş, yerini tek kutup müdahale ve algılarıyla şekillenen bölgesel tehdit ve krizler ortamına bırakmıştır.⁸ Çift kutuplu uluslararası düzende ortaya konan nispeten ölçülebilir konvansiyonel tehdit algısı önce asimetrik müteakiben hibrit (melez) tehdit algısına evrilmiştir. Değişen bu tehdit algılamalarına bağlı olarak, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'daki devletler güvenlik ve savunma konseptlerinde köklü değişikliklere gitmişler, savunma bütçelerini daraltmışlar, ordularını küçültmüşler, yeni teşkilat yapılarına geçmişlerdir. Bu kapsamda barıştan itibaren coğrafi olarak farklı bölgelerde beklenen tehditlere bağlı daimî olarak konuşlandırılmış büyük ve hantal birlikler yerine, merkezde konuşlu, modern silah ve teçhizatlarla donatılmış, herhangi bir bölgede ortaya çıkacak kriz veya tehdide çok kısa sürede müdahale edebilecek esneklik ve hareketliliğe sahip birliklere ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır.⁹

ABD Savunma Bakanlığı, “Hareket Kabiliyetleri İhtiyaçları” (*Mobility Requirements Study*, 1992) çalışması ve akabinde yayımlanan ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi ile küresel hegemonyayı elde bulundurma için deniz aşırı birden fazla noktaya kuvvet aktarımı yapabilme kabiliyetine bağlı olduğunu ortaya koymuştur.¹⁰ Soğuk Savaş sonrası değişen uluslararası ortamın yeni şartlarına göre Avrupa-Atlantik bölgesinde istikrar ve güvenliği bozucu tehditler ve riskler yeniden tanımlanmış, yeni dönemde bunlarla mücadele edilmesi NATO'nun görevleri arasına da dâhil edilmiştir. Bu haliyle görev alanını Soğuk Savaş dönemine nazaran hayli genişleten ve görevini yeniden tanımlayan NATO, Avrupa'da bir yandan eski Doğu Avrupa ülkeleri ve Rusya ile iş birliği olanakları yaratmaya çalışırken diğer yandan ağırlıklı olarak Balkanlar ve Ortadoğu'da olmak üzere ortaya çıkan etnik çatışmalara ve siyasi krizlere gittikçe artan oran, şiddette müdahil olmaya başlamıştır. Harekâtın devamlılığının bağlı olduğu ve aktarılan bu kuvvetlerin bulundukları bölgede muharebe gücü, lojistik yönden idamesinin sağlanması, kuvvet aktarımında kullanılacak üs konumlarını şekillendirmiştir. Bu ihtiyacın gelecekte daha da genişleyeceği ve artacağı değerlendirilmektedir.¹¹ Nitekim 1994'te Brüksel zirvesinde kabul edilen “Barış İçin Ortaklık” (*Partnership for Peace-PfP*) Programı” ilan edildiğinde NATO'nun 16 üyesi bulunurken; bugün bu sayının 32'ye çıktığı görülmektedir.¹²

Bu tarz genişlemeler birçok yönüyle avantajlı olarak görülse de özellikle Türkiye gibi pakt sınırında olan aktörlerde bir takım ilave ihtiyaçları gündeme getirmiştir. Farklı kutuplara mensup komşu aktörler veya hibrit olarak meydana getirilmiş aktörler, bu açıdan

8 Barry R. Posen, “Emerging Multipolarity: Why Should We Care?”, *Current History*, 108:721, 2009, 347-352.

9 “Littoral Operations in a Contested Environment (LOCE)”, *Marine Corps Association*, 2017, <https://www.mca-marines.org/wp-content/uploads/Littoral-Operations-in-a-Contested-Environment.pdf>, erişim 20.01.2025.

10 Ann K. Drach, *The Strategic Mobility Shortfall: Underrepresented, Underfunded and Unresolved*, United States Army Command and General Staff College, Kansas, 1994, s. 2.

11 Morgan Lohse, *From Power Projection to Power Protection-Revitalizing Conventional Deterrence in NATO*, Air University Press, Alabama, 2019, s. 25.

12 NATO, “Member Countries”, https://www.nato.int/cps/su/natohq/topics_52044.htm, erişim 20.01.2025.

Türkiye'nin en büyük sorunlarını teşkil etmiştir. Bu nedenle askeri kuvvet ve beraberindeki kuvvet aktarım yetenekleri, Türkiye'nin son dönemde caydırıcılığının en büyük göstergesi olmuştur.¹³ Caydırıcılık vasfını haiz bölgesel güç olma arayışı ve yakın gelecekte geliştirilmesi gereken askeri yetenekler, Türk Savunma Sanayinin şekillenmesinde ve askeri kuvvetinin üslerinin konumlandırılmasındaki esas noktayı oluşturmuştur. Özellikle yabancı kaynaklarda Türkiye'nin kuvvet aktarımı geçmişine bakıldığında müttefik olarak Kore Savaşı'nın bir parçası olduğu, Afganistan ve Kosova'da kuvvet aktardığı görülmektedir. Müstakil olarak Kıbrıs Barış Harekâtı ve PKK terörüne karşı icra ettiği sınır ötesi harekâtlar, kuvvet aktarımı için ilk örnekleri teşkil ederken, son dönemde gerçekleşen Libya, Suriye, Azerbaycan ve Somali örnekleri kuvvet aktarımının en büyük örneklerini gerçekleştirmiştir. Kuvvet aktarımı amfibi güç ile şekillenmiş ve yurtdışında kurulan üsler bu yönüyle de dikkat çekmiştir.

Kısaca, 21'inci yüzyılın stratejik yaklaşımının askeri lafzı “güç aktarımı” veya “kuvvet aktarımı” tabiriyle ifade edilmektedir. Bu süreçte donanmalar ve deniz kuvvetleri evrim geçirmiş, askeri gemilerde yetenek tabanlı tasarımlar öne çıkarak, günümüz modern Amfibi Gemileri (LHD, LPD, LHA vb.) ortaya çıkarmıştır.¹⁴ Bu sayede kuvvet aktarımı yeteneği, amfibi güç ile ölçülür hale gelmiştir.¹⁵

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında bu çalışmanın amacı, kuvvet aktarma kavramının esaslarını ve isterlerini ortaya koyduktan sonra Türkiye'nin caydırıcılık vasfına haiz bölgesel güç olma arayışına bağlı olarak Silahlı Kuvvetler tarafından kazanılması gereken kuvvet aktarma yeteneklerini incelemek ve konuşlandığı üslerin kuvvet aktarımı yeteneğine olan katkısının kaynaklarda nasıl ifade edildiğini göstermektir. Türkiye caydırıcı bir bölgesel güç olma yolunda hızla ilerlerken, uzak coğrafyalardaki etki ve ilgi alanlarında kuvvet bulundurma ve çevre denizlerde ise deniz kontrolü oluşturma ihtiyacı artan bir tempoda öne çıkmaktadır. Silahlı kuvvetlerin farklı coğrafyalara aktarımı planlanırken teknolojik gelişimin kazandırdığı yeni yeteneklerin kuvvet oluşumunda ve planlamalarda hesaba katılması ve belirlenen hedef doğrultusunda kullanımı gerekmektedir.

Tehditlerin niteliği ve şeklinde yaşanmakta olan süratli değişimler karşısında bölgesel meselelerde inisiyatif olarak tek başına veya ittifak tesis edip riskleri kaynağında ortadan kaldıracı olmak böylece bölge/ülke güvenliğini uzaktan tesis edebilmek, caydırıcı bölgesel güç olarak öne çıkabilmek için gerekli bir yetenek olan “Kuvvet Aktarma (*Force Projection*)” yeteneği, kısa ve orta vade savunma politikalarının belirlenmesinde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kuvvet yapısının oluşturulmasında, millî gücün askerî güce katkı sağlayan diğer sivil yeteneklerin (deniz, hava, kara ulaştırma kabiliyetleri gibi) askerî yeteneğe katkılarının barış sürecinde kapsamlı olarak araştırılması, hesaplanması ve incelenmesi önem arz etmektedir.

Türk Silahlı Kuvvetleri Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan bugüne Irak Kuzeyi, Afganistan, Bosna-Hersek, Somali, Kosova, Katar, Libya, Suriye Kuzeyi'ne “sınır ötesi bitişik bölge” veya “deniz aşırı” kuvvet aktarma faaliyetinde bulunmuş¹⁶ fakat birbirinden tamamen farklı isterlere dayalı bu faaliyetleri (kuvvet aktarma) temel bir konsepte bağlamadan her durum için ayrı çözümlerle ürete gelmiştir.

13 “2024-2028 Savunma Sanayi Sektörel Strateji Dokümanı”, *Savunma Sanayi Başkanlığı*, https://www.ssb.gov.tr/Images/Uploads/MyContents/F_20240917164305314800.pdf, erişim 20.01.2025.

14 Evren Mercan, *Modern Harp Gemileri 1850'den Günümüze*, Kronik Yayınları, İstanbul, 2022, s. 95.

15 Jonathan Markowitz ve Christopher Farris, “Going the Distance: The Price of Projecting Power, *International Interactions*, 39:2, 119-143.

16 Ahmet Özcan ve Emrah Özdemir, *Kore'den Suriye'ye Türk Ordusu Sınır Ötesi Harekâtları*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2023.

Literatürde devletin tüm millî güç unsurlarını içeren güç aktarma konusu çalışılmış olmakla birlikte spesifik olarak Silahlı Kuvvetlerin stratejik olarak kuvvet sevkine dayanan ve güç aktarımının aslen bir parçası ama aynı zamanda omurgası olan kuvvet aktarımı ve Türkiye'nin kuvvet aktarma kabiliyetleri konusunda Türkçe literatürde sadece bir yüksek lisans çalışması tespit edilmiştir.¹⁷ Mevcut diğer çalışmalar ya genel olarak ulusal güç aktarım stratejisini belirleyen temel parametreleri incelemekte¹⁸ ya da yabancı üslerin sosyal etkilerini ele almaktadır.¹⁹ Bu açıdan çalışmanın alana en büyük katkısı söz konusu boşluğa dikkat çekmek ve kavramı Türkçe güvenlik çalışmaları alanına kazandırmaktır. Aynı zamanda dolaylı olarak Türkiye'nin caydırıcı bölgesel güç olma politikalarına da dikkat çekilmiş olmaktadır.

Bu çalışma kapsamında; kuvvet aktarma kavramı olarak ortaya konduktan sonra bu kabiliyete sahip ülke silahlı kuvvetlerinin uygulamaları incelenmiş, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kabiliyetleri ortaya konmuş ve bu incelemeler üzerinden Türkiye'nin caydırıcılık vasfını haiz bölgesel güç olma arayışına bağlı olarak Silahlı Kuvvetler tarafından kazanılması gereken kuvvet aktarma yetenekleri kıymetlendirilmiştir. Makale konusu olan kuvvet aktarma, ağırlıklı olarak askerî güç kapsamında olduğu için makalenin hazırlanmasında uluslararası askerî kaynaklarda literatür taraması ve analizi yöntemi kullanılmış, bu kapsamda birinci bölümde kuvvet aktarımı kavramı tanıtılmış, çeşitleri açıklanmış, ikinci bölümde kuvvet aktarımının diğer ordulardaki uygulamaları incelenmiş, üçüncü bölümde Türkiye'nin yurt dışında kuvvet bulundurma sebepleri, bölgeleri ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin kuvvet aktarma kabiliyetleri ortaya konmuş, dördüncü bölümde sonuç ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

1. Kuvvet Aktarımının Tanımlanması: Zorluk ve Çeşitlilik

Günümüzde herhangi bir devletin kendi ülkesinde bulundurduğu kuvvetleri ile komşu bir devlet ülkesine icra edeceği sınır ötesi harekât, başka bir devletin egemenlik sınırlarında bulunan yurt dışı üslerden açık denizleri geçerek veya açık denizlerdeki uluslararası alanlardan hareketle herhangi bir devletin ülkesine icra edeceği harekât (aralarında imkân kabiliyetler ve harekâtın icra tarzı arasında fark olsa da) kuvvet aktarma kavramı olarak nitelendirilmektedir.²⁰ Bunlara ilave olarak Klein,²¹ Davis,²² Sullivan²³ ve Ochmanek²⁴ yaptığı çalışmalara göre kuvvet aktarımının merkezi elementini askerî kuvvet teşkil ederken,²⁵ Cumings ve Maier'e²⁶

17 Seyyid Çakır, *The Paradigm Shift in Turkish Foreign Policy: Turkish Power Projection in Syria, Libya, and Azerbaijan*, *Yüksek Lisans Tezi*, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 2024.

18 Eyüp Akpınar, "Uluslararası Sistemde Ulusal Güç Aktarım Stratejisini Belirleyen Temel Parametrelerin Analizi", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 18:41, 2022, 31-71.

19 Ali Gök ve Tolga Sakman, "Yabancı Askerî Üslerin İkili İlişkiler Üzerine Etkisi: Kurumlar, Strateji, Kültür", *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 43, 323-349.

20 "Force Projection", *Britannica*, <https://www.britannica.com/topic/The-United-States-Navy/Theories-of-force-projection-and-World-War-I>, erişim 26.02.2024.

21 Richard G. Davis, *Immediate Reach, Immediate Power: The Air Expeditionary Force and American Power Projection in the Post Cold War Era*, Air Force History and Museums Program. <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA433219.pdf>, erişim 20.01.2025.

22 Davis, "The US Military Base Network and Contemporary Colonialism", 215-224.

23 Bradley S. Klein, "Hegemony and Strategic Culture: American Power Projection and Alliance Defence Politics", *Review of International Studies*, 14:2, 1998, 133-148.

24 Ochmanek, "Restoring US Power Projection Capabilities".

25 Gordon R. Sullivan, "Power Projection and the Challenges of Regionalism", *Parameters*, 23:1, 1993, s. 35.

26 Charles S. Maier, "The Politics of Productivity: Foundations of American International Economic Policy After World War II", *International Organization*, 31:4, 1977, 607-663.

göre ekonomik etki;²⁷ Wojciuk’a göre bilim altyapısı;²⁸ Nye²⁹ ve Lampton’a göre kültürel veya ideolojik etki³⁰ kuvvet aktarmanın esas elementini oluşturmaktadır.

Askeri literatürde ise ABD kaynaklarında birçok çalışma bulunmaktadır. Bir harekât çeşidi olarak ele alınan kuvvet aktarma kavramı ile ilgili olarak; kavramın isimlendirilmesinde dâhi tam uyuşum olmadığı farklı kaynaklarda farklı terimlerle karşılaşılmış ve anlaşılmaktadır. Özellikle kuvvet ve güç aktarımının birbiriyle karıştırıldığı veya birbiri yerine kullanıldığı müşahade edilmektedir. Bu kavram karmaşasının hizmet, yetenek, faaliyet ve harekât alanlarında kullanılan ve kuvvet aktarma kavramının içeriğini oluşturan farklı terimlerin³¹ birbiri yerine bilinçsizce kullanılmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Kuvvet aktarma kavramını müşterek bir anlayışa oturtabilmek, kuvvet ve güç aktarımı arasındaki farkları ve bağlantı noktalarını belirleyebilmek için; uluslararası askerî literatürde konuya ilişkin kullanılan fakat Silahlı Kuvvetler de kuvvet aktarma başlığı altında tasnif edilmediği için tercüme hataları nedeniyle yanlışlıkla birbiri yerine kullanılabilen kuvvet aktarma, güç aktarma, hareket kabiliyeti, yığınaklanma, kuvvet sevki, stratejik intikal terimlerinin hizmet, yetenek, faaliyet ve harekât fonksiyonları başlığı altında tasnif edilerek tanımlanması kavramların yerine oturtulması ve literatürün oluşturulması bakımından faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

1.1. Hizmet İfade Eden Kavramlar

Kuvvet aktarma kavramını müşterek bir anlayışa oturtabilmek için açıklanması gereken ilk kavram, hizmet ifade eden “ulaştırma” ve “birleşik ulaştırma” fonksiyonlarıdır. Bu yönüyle ele alındığında sözlükte kelime anlamı olarak “*insanların, malların, haberlerin ulaşmasını sağlayan işlerin ve araçların tümü*” anlamını taşıyan ulaştırma;³² genel bir olgu olarak askeri doktrinde; “*harekât ile lojistik sevk idarenin ihtiyaçlarına bağlı olarak her çeşit ikmal maddesi, personel ve birliklerin zaman ve mekân içinde intikal, yer değiştirme ve yük aktarma faaliyetlerini düzenleyen planlama, ulaştırma yeteneğini temin, tahsis, programlama, icra ve icranın takip kontrolü suretiyle yapılan teknik ağırlıklı bir hizmet*” olarak nitelendirilmektedir.

Birleşik ulaştırma ise uzun bir güzergâh üzerinde intikalin farklı kuvvet vasıtalarıyla icra edildiği, bununla birlikte intikalin başlangıç ve son kısmının kara yoluyla yapıldığı ulaştırma modelidir. Askeri kaynaklarda sıklıkla karşılaşılan “Çok Modlu (*Inter Modal*) Ulaştırma” ise, birleşik ulaştırmada kullanılan ulaştırma araçlarının sivil, askeri karışık olması durumunu ifade etmektedir. Benzer şekilde ABD kaynaklarında da öne çıkan husus bu faaliyetin kara, deniz, hava vasıtalarının en az ikisinin kullanılması ile yerine getirilmesi durumunu ifade etmektedir.³³

27 Bruce Cumings, “The Origins and Development of the Northeast Asian Political Economy: Industrial Sectors, product Cycles, and Political Consequences”, *International Organization*, 38:1, 2009, 1-40.

28 Anna Wojciuk, “Empires of Knowledge in International Relations”, Routledge Taylor & Francis Group, London, UK, 2018.

29 Joseph S. Nye, *Soft Power and Great-Power Competition: Shifting Sands in the Balance of Power Between the United States and China*, Springer, Germany, 2023.

30 David M. Lampton, *The Three Faces of Chinese Power: Might, Money, and Minds*, University of California Press, Berkeley, 2008.

31 Bu açıdan; ulaştırma (*transportation*), birleşik ulaştırma (*joint transportation*), intikal (*movement*), birleşik intikal (*joint movement*), stratejik intikal (*strategic movement*), stratejik hareket kabiliyeti (*strategic mobility*), yığınaklanma (*deployment*), müşterek kuvvetin aktarımı (*projecting joint forces*), kuvvet yansıtma (*force projection*) ve kuvvet sevki (*force movement*) gibi terimler dikkat çekmektedir.

32 “Ulaştırma”, *Türk Dil Kurumu*, <https://sozluk.gov.tr/>, erişim 26.02.2024.

33 *Joint Publication 3-35, US Joint Publication Deployment and Redeployment Operations*, US Joint Publication, 2018, s. 2-3.

1.2. Yetenek İfade Eden Kavramlar

Kuvvet aktarma kavramını müşterek bir anlayışa oturtabilmek için açıklanması gereken ikinci kavram, yetenek ifade eden “stratejik hareket kabiliyeti” fonksiyonudur.

Stratejik kuvvet aktarımı yapabilmek için gerekli olan yeteneklerden biri de stratejik hareket kabiliyetidir. Kara, deniz, hava araçlarının birlikte kullanılabilme kabiliyetini ihtiva etmektedir. Bir devletin kendi ülkesinden farklı bir bölgeye silahlı kuvvetlerini yığınaklandırabilmesi için stratejik hareket kabiliyetine sahip olması gerekir. Böylece, askeri kuvvetlere esas görevlerini yerine getirme gücünü muhafaza ile birlikte, bir yerden bir yere intikal imkânı sağlanmış olur. Stratejik hareket kabiliyeti, silahlı kuvvetlerin imkân ve kabiliyetlerine ek olarak devletin diğer kurumları veya ticari firmaların kabiliyetleriyle kazanılan bir yetenektir.³⁴

Bu yetenek için kilit faktör olarak intikal araçları, yani gemiler öne çıkmaktadır. Özellikle yeni gelişen konseptte göre denizde konuşlanma ve deniz aşırı bölgelere sevk imkân kabiliyeti kazanan devletler, kuvvet aktarımında stratejik olan hareket kabiliyeti taşıma niteliğindedir. Bu açıdan büyük amfibi gemiler ve denizaltı gemileri stratejik platformlar olarak dikkat çekmektedir.

1.3. Faaliyet İfade Eden Kavramlar

Kuvvet aktarma kavramını müşterek bir anlayışa oturtabilmek için açıklanması gereken üçüncü kavram, faaliyetleri ifade eden “intikal”, “stratejik intikal”, “yığınaklanma” ve “geri dönüş yığınaklanması” fonksiyonlarıdır.²⁷

İntikal; sözlükte “bir yerden başka bir yere geçme; geçiş” anlamı taşımaktadır.³⁵ Askeri açıdan bakıldığında; silahlı kuvvetler unsurlarının envanterlerinde mevcut personel, silah, araç ve donanım ve benzeri unsurlarının bir coğrafi noktadan diğer bir coğrafi noktaya görevin gerektirdiği, komutanın istediği zaman içerisinde; kara yolu, demir yolu, deniz yolu, hava yolu, iç su ulaşım yolu imkânlarından bir veya bir kaçından istifade edilerek bir bütün halinde ya da gruplara ayrılarak nakledilmesi için yapılan ulaştırma planlama, koordinasyon, icra ve icranın izlenmesi faaliyeti intikal olarak adlandırılmaktadır.

Stratejik İntikal; seferberlik, sivil savunma, birliklerin sınır dışı ileri bölgelerde konuşlandırılması, acil intikal ve takviye, nükleer caydırma gibi stratejik seviyede planlama ile sevk idare gerektiren intikal çeşididir. Stratejik seviyede planlanan ve icra edilen intikal çeşididir denilebilir. Bu sebeple stratejik intikalde kullanılan araçlar çok farklılık arz edebilir. Bir ülkenin sahip olduğu veya kiralama yoluyla elde edebileceği tüm ulaştırma araçları stratejik intikalde kullanılabilir.

Yığınaklanma ise faaliyet ifade eden bir diğer terimdir. Milli ve yabancı kaynaklarda benzer manada tanımlanmış olmakla birlikte; milli kaynaklarda, birlik ve malzemelerin intikal başlangıç noktası veya esas garnizonlarından hedefe kadar değişik ulaştırma türlerinden bir veya birden fazlası kullanılarak intikali veya tertiplendirilmesi şeklinde ifade edilmektedir. Yabancı kaynaklarda ise; kuvvetlerin bulundukları bölgelerden hareketle icra edecekleri sınır dışı bölgeye intikalleri ile bu birliklerin lojistik olarak desteklenmesi olarak tanımlanmaktadır.³⁶ Ayrıca Türkçe kaynaklardan farklı olarak yabancı kaynaklarda “redeployment” kavramına da sıkça rastlanmaktadır.

34 Kenneth E. Hitckins, *Strategic Mobility: Forgotten Critical Requirement of Contemporary Operational Environment*, U.S. Army War College Publication, Carlisle Barracks, PA, 2009, s.15.

35 “İntikal”, *Türk Dil Kurumu*, <https://sozluk.gov.tr/>, erişim 26.02.2024.

36 *Joint Publication 3-35, US Joint Publication*, s. 1-3.

“Redeployment” kavramı, anavatandan uzakta harekât icra eden birliklerin buradan kaldırılarak başka bir sınır dışı harekât alanına konuşlandırılması veya icra ettiği harekâtı tamamlayan birliklerin anavatana geri dönüşü manasında kullanılmaktadır.³⁷

1.4. Harekât İfade Eden Kavramlar

Kuvvet aktarma kavramını müşterek bir anlayışa oturtabilmek için açıklanması gereken son kavram, harekât ifade eden ve her biri stratejik seviyede olan “güç aktarımı”, “kuvvet aktarımı” ve “kuvvet sevki” fonksiyonlarıdır. Bu fonksiyonlar açısından harekât ihtiva eden kavramların başında güç ve kuvvet yansıtma (aktarma) bulunmaktadır.

Güncel literatürde bu iki kavram sıklıkla karıştırılmakta ve birbiri yerine kullanılabilir. Her iki tanımı da kapsayacak şekilde ortak bir tanım yapmak gerekirse güç/kuvvet yansıtma (aktarma), varlığını gücüne dayandırmış bir iradenin, çıkarları doğrultusunda öngördüğü hedefleri elde etmek maksadıyla; gerektiğinde sahip olduğu güç unsurlarını sınırları dışına yöneltmesi, kullanması ve idame etmesidir.

Güç Aktarımı, güç yansıtma/aktarımı, bir devletin krizlere cevap vermek, caydırıcılığa katkıda bulunmak ve bölgesel istikrarı artırmak maksadıyla, çeşitli yerlerde dağınık bir şekilde bulunan kuvvetlerini süratle ve etkinlikle tertiplemek ve idame etmek için sahip olduğu milli güç unsurlarının (politik, ekonomik, askeri, bilgi vd.) bir kısmını veya tümünü tatbik etme imkân ve kabiliyetidir.³⁸

Kuvvet Aktarımı, bir devletin kendi ülkesinin dışında bir bölgede sert gücünü ön plana çıkarmak yoluyla ulusal çıkarlarını gerçekleştirme imkânını artırmak maksadıyla, askeri gücünün belirli bir miktarını ve onu destekleyen kapasitelerini kendi ülkesinden başka bir ülkede belirlenen bölgeye veya yurt dışında önceden tesis ettiği bir üs bölgesinden bir başka üs bölgesine veya ülkeye, denizden, havadan, karadan intikal ettirmesi, orada kullanması ve idame ettirmesidir. Sivil ve asker ortak bir yapının eseri olan bu kavram, ABD askeri yayınlarında kuvvet aktarması, milli gücün askeri unsurunun harbin veya harp dışında herhangi bir harekâtın ihtiyaçlarına bağlı olarak anavatandan yurt dışında bir bölgeye intikal ettirilmesi şeklinde tanımlanmaktadır.³⁹

Kuvvet Sevki, kuvvet aktarmaya karşılık gelen bir terim olan kuvvet sevki, intikal, tertiplenme ve kuvvetin idamesi ile gelecek vazifelere hazırlanması için yeniden tertiplenmesini ve yeni görev bölgesi veya anavatana dönüşünü içeren bir süreç olarak tanımlanmıştır. Bu noktada kuvvet sevkinin aşamaları ise; “intikal ve tertiplenme”, “görev bölgesine giriş harekâtı”, “kesin sonuçlu harekât” ve “yeniden teşkilatlanma ve müteakip harekât” olarak dört safhaya ayrılmıştır.

Kuvvet yansıtma/aktarma kavramı ve benzer terimlere ilişkin yukarıda yer alan tasnif başlıklarında (hizmet, yetenek, faaliyet ve harekât) yapılan incelemede, hangi terimlerle ifade edilirse edilsin, kuvvet aktarma kavramının; fail olarak bir kuvveti, faaliyet olarak bir intikali, maksat olarak milli menfaate hizmet edecek hedef bir coğrafi bölgeye ulaşmayı içerdiği anlaşılmaktadır. Bu tespit ışığında makalede yapılacak incelemede, Silahlı Kuvvetler kabiliyetlerinin anavatan dışında farklı coğrafyalara intikal ettirilerek ileri üs bölgelerinde yığılması ve bu alanda harekâtını icra edip ihtiyaç tamamlandığında yeniden aynı esaslarla başka bir ileri üs bölgesine intikal ettirilmesi veya anavatana gönderilmesi “kuvvet aktarma” olarak adlandırılacaktır.

³⁷ Age, s. 2-3.

³⁸ Joint Publication 1-02, Dictionary of Military and Associated Terms, US Department of Defence Publication, Washington, 2021, s. 417.

³⁹ Age, s.91.

2. Kuvvet Aktarımının İncelenmesi ve Dünyadaki Uygulamaları

Dünyanın güvenlik dengelerinde yaşanan süratli ve lineer olmayan değişim, harbin doğasını değiştirerek konvansiyonel, asimetrik ve hibrit modellerin kesiştiği bir kümede buluşturmuştur. Bu durum, muharebelerin karmaşık ve hibrit yapısının daha da karmaşık bir hale dönüşmesini kaçınılmaz kılmaktadır.

Bu açıdan incelenmesi önem arz eden enstrümanların başında, devletler ve uluslararası aktörler arasında yaygın bir diplomasi aracı olarak kullanılan donanma ve deniz gücünün uluslararası arenadaki pozisyonu dikkat çekmektedir. Bir devletin milli güç unsurlarının, uluslararası alandaki ticari yatırımcılarının ve paydaşlarının hak ve menfaatlerini koruması açısından en etkili unsur donanma olmuştur. Deniz aşırı ve ufuk ötesi harekâtın temel platformu olan gemiler, üzerinde konuşlanma yeteneği aldığı diğer araçlar ile gelişen amfibi güç unsurları; kuvvet aktarma yeteneğinin en önemli ögesidir.

Ordu kuvvetlerini operasyonel bir alana aktarma konusunda kanıtlanmış yetenek operatif caydırıcılığın temel göstergesiyken; kuvvet aktarma, milli gücün askeri kısmını (askeri gücü), askeri harekât ortamının ihtiyaçlarına bağlı olarak ülkesinden başka bir coğrafyaya veya ülkesi dışındaki bir coğrafyadan yine başka bir coğrafyaya zamanında ve etkin olarak aktarma yeteneği olmaktadır.⁴⁰

Kuvvet aktarma zaman olarak, harpte muharebelerin icrası esnasında icra edilen bir faaliyet olmaktan çok genelde barış ve kriz sürecinde milli hedeflerin tahakkuku maksadıyla yapılmaktadır.

Dünyadaki örneklerine bakıldığında kuvvet aktarımında birçok örneğin olduğu görülmektedir. Örneğin ABD, literatürde en çok kaynak bulunan aktördür. *Department of Defense* (DoD) aracılığıyla güvenlik politikaları belirlenmekte ve askeri güç aktarımı gerçekleştirilmektedir.⁴¹ Rusya üzerine yapılan akademik çalışmalarda da kuvvet aktarımı ve sınır ötesi askeri birlik planlaması konuları sıklıkla ele alınmaktadır. Bu açıdan bazı çalışmalar modernleşme,⁴² bazıları ise dış politikanın devamı⁴³ olarak tanımlama yapmaktadır. Bu çalışmalarda Sovyetler Birliği'nin dağılması süreci ve Rusya Federasyonu'nun tekrar kuvvet olarak kendini göstermesi arasında bir bağ olduğu değerlendirilmektedir.⁴⁴ Renz'e göre bu yetenek⁴⁵ hibrit savaş olarak vücut bulmuştur. Bunun yanı sıra Afrika, Ortadoğu ve enerji nakil hatlarına yakın olan coğrafyalarda politik bir enstrüman olarak askeri yeteneklerini, sahip olduğu enerji kaynaklarını kullanmaktadır.

Çin üzerine yapılan çalışmalarda ekonomik güç, askeri gücü tamamlayan bir konu olarak dikkat çekmektedir. Çin'in tarihsel açıdan Doğu Asya'da korsanlara karşı verdiği mücadele,⁴⁶ yumuşak güç kavramı yaratması,⁴⁷ bütün bu enstrümanları artan silahlanma ve askeri yetenekleriyle desteklemesi dikkat çeken konular arasında yer almaktadır. Hindistan

40 *Multi Operations, FM 3-0 Operations*, US Army Publication, Washington, 2022, s. 5-8.

41 "U.S. Department of Defense", www.defense.gov, erişim 20.01.2025.

42 Thomas Braun, "The Russian Military in 2020: Russia's Way Back to Power Projection? Implications for NATO", *Connections*, 11:2, 2012, 67-78.; Roger N. McDermott, *The Transformation of Russia's Armed Forces*, Routledge, London, 2016.; Bettina Renz, *Russia's Military Revival*, Polity Press, Cambridge, UK, 2018.

43 Brylew, 2020; Theodore Karasik ve Stephen Blank (ed.), *Russia in the Middle East*, amestown Foundation, Washington, D.C., 2018; Andrei P. Tsygankov, *Russia's Foreign Policy: Change and Continuity in National Identity*, Rowman & Littlefield, Lanham, MD, 2013.

44 McDermott, *The Transformation of Russia's Armed Forces*, s. 90.

45 Renz, *Russia's Military Revival*, s. 89.

46 Thomas Kane, "China's "Power Projection" Capabilities", *Parameters*, 44:4, 2014, 27-37.

47 Nye, *Soft Power and Great-Power Competition*, s. 10.

bu açıdan bir diğer önemli aktördür. Ladwig'e⁴⁸ göre sahip olduğu uzun mesafeli füzeler ile güç aktarımı uygulamaktadır. Ayrıca uçak gemisi tedarik etmesi, balistik yeteneklerini geliştirilmesi ve gemilerini modernize etmesi de diğer önemli gelişimleri göstermektedir. Dış politika açısından birer araç olan kuvvet aktarım yetenekleri neticesinde Hint Okyanusunda ve Körfez ülkelerinde mevcut etkisini artırmıştır. Brezilya bir başka örnek olarak ele alınabilir ancak literatür yetersizdir. Gardini ve Almeida'ya göre⁴⁹ Brezilya, sahip olduğu ve geliştirmekte olduğu donanması sayesinde kuvvet aktarım yeteneğine sahiptir. Dış politikası bu araçlarla desteklenmektedir. Ayrıca BRICS kurucularının büyük birer gücü temsil etmekte olduğu ve gerek yumuşak güç unsurları gerekse askeri unsurları ile kuvvet aktarımı yaptıkları değerlendirilmektedir.

2.1. Kuvvet Aktarımının Temel Esasları

Uluslararası ortamda devletler veya ittifaklar, sahip oldukları güçleri oranında, bölgesel ve/veya küresel güvenlik halkasındaki çatışma ve krizleri milli hedefleri doğrultusunda çözüme kavuşturmak amacıyla kuvvet aktarmaya başvurabilirler. Askeri gücün birden fazla bölgede bulunan unsurlarını hızlı ve etkin bir şekilde bir araya getirip istenen noktaya ulaştırarak harekâta iştirak ettirmek veya bu yolla caydırıcılığını tahkim etmek, aktörlerin öncelikli tercihleri arasında bulunabilir. Bu açıdan güç kavramının tek başına sınırlı etkisinin olacağı, mevcut gücün aktarılması veya yansıtılmasının da büyük önemi olan bir fonksiyon olduğu görülmektedir.

Geleneksel kuvvet aktarma ölçütleri tipik olarak sert güç varlıklarına (askeri kuvvet ve destekleyen kapasiteler) inhisar etmektedir. Bir devletin kuvvetlerini anavatandan dışarıya etkinliğini yitirmeden hızla kaydırabilme ve kuvveti idame edebilme yeteneği, karar verme sürecini etkileyen ve diğer devletlerin davranışları üzerinde etkin caydırıcılık sağlayan bir kabiliyettir. Küresel ölçekte tam bağımsız (otonom) olarak okyanus aşırı bölgelere kuvvet aktarma kabiliyetine ABD dışında hiçbir ülke henüz sahip değildir. NATO bu kabiliyete ABD'nin stratejik ulaştırma, istihbarat ve küresel üs bölgelerine dayanarak sahip olabilmektedir. Çin'in bu kabiliyete erişmesinin en az 10-15 yıl alacağı birtakım kaynaklarca tahmin edilmektedir.⁵⁰ Janes dergisi tarafından hazırlanan bir rapora göre, Çin Donanması, ABD Deniz Piyadeleri tarafından gerçekleştirilenlere benzer organik amfibi savaş operasyonları yürütme yeteneğini geliştirmeye devam etmektedir. Çin, hâlihazırda dört adet çok maksatlı çıkarma gemisi (LPD) ile yaklaşık dört piyade taburundan oluşan iki amfibi görev kuvvetini altı aylık konuşlandırma kapasitesine sahiptir.⁵¹ 2035 yılına gelindiğinde ise kuvvet aktarmaya tahsis edeceği amfibi görev kuvvetlerini ikiden altıya (üç katına) çıkaracağı ve her bir görev kuvvetinin kabaca bir ABD Seferi Deniz Piyade Grubu (*Marine Expeditionary Unit, MEU*) ile aynı sayıda gemi, personel (2600 Deniz piyadesi) ve operasyon sürdürülebilir kapasitesine erişeceği tahmin edilmektedir. Bu tür görev kuvvetleri bir amfibi hücum gemisi, muhtelif sayıda çıkarma gemisi (LPD), muhtelif sayıda çok maksatlı amfibi gemi (LHD) ile 36 adede kadar helikopter, 10 adede kadar hava yastıklı çıkarma aracı ve 30 zırhlı amfibi hücum aracı aktarılabilir kapasitesinde olabilmektedir. Her bir görev kuvveti yaklaşık 2.500 denizci ve deniz piyadesini taşıyacak ve görev alacağı coğrafyada altı

48 Walter Ladwig, "India and Military Power Projection: Will the Land of Gandhi Become a Conventional Great Power?", *Asian Survey*, 50:6, 1162-1183.

49 Gian Luca Gardini ve Maria Herminia Almeida, *Foreign Policy Responses to the Rise of Brasil: Balancing Power in Emerging States*, Palgrave Macmillan, London, UK, 2016.

50 Ryan Young, "China:2030: Power in a Disrupted World", *National Security College, Future Insight Paper*, 2020, <https://nsc.anu.edu.au/sites/default/files/2024-06/china2030.pdf>, erişim 20.01.2025.

51 Chad Peltier, Tate Nurkin ve Sean O'Connor, *Jane's China's Logistics Capabilities for Expeditionary Operations*, U.S. Coast Guard Press, 2020, s. 47.

aylık rotasyonlarla konuşlandırılabilirken, yaklaşık üç hafta kadar ikmal almadan muharebe operasyonlarını sürdürme kapasitesine sahip olması beklenmektedir.⁵²

Sonuç olarak, Çin'in 2035 yılına kadar kuvvet aktarma kabiliyeti olarak önemli ölçüde kabiliyet kazanmakla birlikte muhtemelen uzun süreli bir denizaşırı harekâtı sürdürmek için gerekli sayıda savaş gemisine ve destek gemisine sahip olmayacağı öngörülmektedir. Çin Donanmasının teşkilatında muhtemelen uçak gemisi sayısının altıya yükseltileceği ve Type 055 muhrip sayısının on iki adede erişeceği beklenmektedir. Bu gemiler Güney Çin Denizinde Çin'in deniz yetki alanları üzerinde⁵³ ve muhtemelen denizaşırı altyapı, deniz yolları ve denizaşırı ülkeler de dâhil olmak üzere Çin'in denizaşırı yatırımlarını ve Çin vatandaşlarını korumaya odaklanacağı beklenmektedir.⁵⁴

Kuvvet aktarmada hava indirme, hava hücum ve amfibi birlikler gibi hafif ve esnek kuvvetler ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Kuvvet aktarılması, stratejik intikal (okyanus/denizaşırı intikal) yeteneklerine ve deniz aşırı lojistik kabiliyetlerine olan gereksinimi ön plana çıkarmaktadır. Stratejik intikal; denizden, havadan ve karadan ülke toprakları ile harekât bölgesi arasındaki nakliye ve ikmal faaliyetlerinden oluşur. Bununla birlikte görev bölgesine aktarılan kuvvet ve malzemenin yalnızca %5'i hava yoluyla, geri kalan %95'i ise deniz yoluyla aktarılmaktadır.⁵⁵ Stratejik hava taşımacılığı ve deniz taşımacılığı sıklıkla birden fazla taleple karşı karşıya olacağı için ani çıkabilecek krizleri karşılamak için büyük miktarlarda ağır ekipmanı zamanında aktaramaz. Bahse konu nedenle, ön konumlandırma; uzak ve büyük bölgelere konuşlanan kuvvetlerin hızlı bir şekilde donatılmasında kritik bir rol oynar. Neticede sacayağının her bir ayağı önemlidir ve kuvvet aktarılmasında önemli bir rol oynar. Bacaklar birbirine kenetlenmiştir ve doğru ekipmanla doğru kuvveti hızlı bir şekilde aktarmak için her birinin doğru karışımı (boy ve kalınlık ayarı) hayati önemi haizdir, kuvvet aktarmanın da can damarıdır.⁵⁶

Stratejik deniz ve hava ulaştırma yetenekleri olan uçak gemisi muharebe grubu ve stratejik hava nakliye platformları, kuvvet aktarma platformlarının öne çıkanlarıdır. Geline bu aşamada kuvvet aktarma kabiliyetinin deniz ve hava ağırlıklı bir faaliyet olmakla birlikte tek bir kuvvet (deniz veya hava) üzerinden değil tüm kuvvetlerin kabiliyetlerinin birleşimi hatta müttefik, dost, sivil kamu veya ticari kabiliyetlerin katkısını gerektirmektedir. Aktarılan kuvvetin icra edeceği harekâtın bekası için stratejik hava harekât yeteneği, kıtalararası balistik füzeler ve seyir füzeleri imkân kabiliyetlerine gereksinim vardır. Uçak gemisi görev grubu, stratejik bombardıman uçakları, balistik füze kabiliyetli denizaltı gibi deniz/hava kabiliyetlerinin müşterek harbin bir parçası olarak kara kuvvetleri birlikleriyle bütünleşme yeteneği, genellikle etkin güç planlamasının temelini teşkil eder.

Kuvvet aktarmada etkinlik sağlamak adına, önceden ve ileride yığılma, kuvvet aktarma mesafesi ve buna bağlı olarak kuvvet aktarma süresini azaltan önemli bir kabiliyettir. Bu maksada yönelik olarak ileri üsler, hızlı müdahale yeteneğine sahip yüksek harekât hazırlıklı güçlerin veya onların araç, tesis, mühimmat/akaryakıt başta olmak üzere görev için ihtiyaç duyacağı her şeyin anavatan toprakları dışında stratejik olarak konuşlandırıldığı bölgelerdir. Bu bölgelerin ikili antlaşmalar kapsamında muhtemel kriz

⁵² Age, s. 46.

⁵³ Bu açıdan önemli bir teori olarak 9 hat yaklaşımı ve beraberinde gelen Tayvan ile olan sorunlar dikkat çekmektedir.

⁵⁴ Peltier, Nurkin ve O'Connor, *Jane's China's Logistics Capabilities*, s. 45.

⁵⁵ Kevin Nusa ve Gizem Kodak, "Comparison of Road and Maritime Transportations in Emissions Perspective", *International Journal of Environment and Geoinformatics*, 10:2, 2023, 48-60.

⁵⁶ Corley, *The Future of Power Projection*, s. 6-9.

alanlarının çevresindeki devletlerin topraklarında oluşturulması ve idamesi caydırıcılığı tahkim ve krizlere kısa sürede başarılı müdahale edebilme fırsatları vermektedir.⁵⁷

Bu kapsamda icra edilecek harekât süresince ihtiyaç duyulacak lojistik desteğin etkin sağlanması için lojistik harekâtın yönetimi kavramı ve planlama kültürünün elde edilmesi önem kazanmaktadır. Çünkü harekât yönetim sistemlerinin çok çeşitli olduğu günümüzde kuvvet aktarımı çeşitlerinin ve desteğindeki lojistik sistemin de çok çeşitli olması gerektiği görülmektedir. Lojistik faaliyetlerin etkin ve merkezi yönetimi, kaynakların doğru ve zamanında kullanılması, kuvvetin aktarımının yapıldığı bölgelerde etkin gücün hızlı ve yüksek hazırlık seviyesinde bulundurulması caydırıcılığın sağlanmasında kuvvet çarpanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nükleer kabiliyetin güç üretim kaynağı olarak kullanıldığı askeri nakliye vasıtaları (uçak gemileri, havuzlu çıkarma gemileri, denizaltılar, stratejik nakliye uçakları) kuvvet aktarmanın muharebe destek ve nakliyat menziline ve görev icra süresini artırarak kuvvet aktarmada lojistik menzili ve bekayı artıran bir yetenek oluşturmaktadır.

Kuvvet aktarmada, kuvvet aktarılan bölgede başlangıç (giriş) harekâtında kuvvet dengesini kendi lehine çeviren en önemli destek, derin harekât desteğidir. Derin harekât desteği ise gerek havadan gerek denizden sağlanacak yakın ateş desteği ile kritik hedefler üzerine icra edilecek balistik ve seyir füzelerince sağlanacak uzun menzilli ateşleri kapsar. Bu destek sayesinde daha küçük bir manevra gücü ile muhasımın daha büyük manevra gücünün dengelenmesi önem kazanmaktadır.

Günümüzün gerçeği olan hibrit harekâtın doğası gereği, bazı gelişmiş, ağır silahların gerek vekâlet güçleri gerekse silahlı terör örgütleri üzerinden dünya geneline yayılmış olması aktarılabilecek gücün kuvvet ve destek kabiliyetlerinin geçmişe nazaran daha gelişmiş olmasına ihtiyaç göstermektedir.

2.2. Kuvvet Aktarmanın Stratejik Hedefleri

Dünyanın büyük güçleri tarafından uluslararası güvenliğin sağlanması veya yeniden tesisi gibi gerekçelerle ortaya konulan fakat aslında nüfuz alanını garanti altına alma veya genişletme amaçlarını tahakkuk ettirmeye yönelik olarak sıklıkla başvurulmuş kuvvet aktarma, siyasi hedeflerin niteliğine ve kullanılan kuvvet düzeyine bağlı olarak dokuz farklı hedefin elde edilmesine dayanır.⁵⁸ Bunlardan aşağıda yer alan dört şekli yumuşak güç uygulanması kapsamında askeri gücün aktarılmasıyla ilgilidir.

Bu kapsamda:

- Deniz yollarının güvenliğinin sağlanması: Denizcilik yollarının düşman devletlerin saldırılarına veya düzensiz tehditlere karşı korunması,
- Muharip olmayan tahliye operasyonları: Savaş veya iç karışıklık nedeniyle tehlikede olduklarında yabancı bir ülkeden vatandaşların veya dost üçüncü ülke sivillerinin tahliyesi,
- İnsani müdahale: Bir doğal afet sonrasında yardımcı olmak için yurtdışındaki askeri güçlerin kullanılması,
- Barışı koruma: Devam eden bir anlaşmazlığa uzun vadeli bir siyasi çözüme ulaşmak için diplomatik çabaları desteklemek için tasarlanmış askeri operasyonları şekliyle ifade edilebilir.

⁵⁷ Age, s.10.

⁵⁸ Ivan T. Luke, “Naval Operations in Peace Time: Not Just Warfare Lite”, *Naval War College Review*, 66:2, 2013, 1-17.

Diğer beş uygulama ise, askeri gücün sert güç uygulanması kapsamında aktarılmasıyla ilgilidir. Bunlar:

- Bayrak göstermek: siyasi ilgi, kararlılık veya daha güçlü askeri harekât yapma isteğini göstermek amacıyla askeri kuvvetlerin bir bölgeye sembolik konuşlandırılması,
- Zorlama/caydırıcılık: Başka bir devleti belirli bir politikayı izlemeye ikna etmek veya caydırmak için askeri güç tehdidinin kullanılması,
- Cezalandırma: Belirli bir politikayı izlememeleri nedeniyle başka bir devlete karşı cezalandırıcı güç kullanımı,
- Silahlı müdahale: Askeri kuvvetlerin, doğrudan işgal dışında, hedef ülkenin işlerini etkilemek amacıyla başka bir ulusun topraklarına müdahalesi,
- İşgal: Başka bir devlet tarafından kontrol edilen veya üzerinde hak iddia edilen toprakları zorla ele geçirmek için askeri gücün kullanımı şeklinde özetlenebilir.

2.3. Kuvvet Aktarmanın Safhaları

Milli gücün unsurlarından askeri gücün belirlenen kısmının anavatanından milli hedefler doğrultusunda sınır ötesi bir göreve sevk, yani kuvvet aktarma; milli, NATO ve ABD kaynaklarında farklı safhalara ayrılmaktadır.

Kara Kuvvetleri harekâtının ana çerçevesini çizen ve esaslarını belirleyen dokümanlara göre kuvvet aktarma; intikal ve tertiplenme (yığınaklanma), giriş harekâtı, kesin sonuçlu harekât, yeniden yığınaklanma (teşkilatlanma) olmak üzere dört safhayı kapsamaktadır. JP 3-35 ABD Silahlı Kuvvetler Stratejik İntikal ve Geri İntikal Yönergesi⁵⁹ ve ATP 3-35 Kara Kuvvetlerine ait Stratejik İntikal ve Geri İntikal Yönergesi'ne⁶⁰ göre kuvvet aktarımı; planlama, stratejik intikal öncesi faaliyetler, stratejik intikal, kabul-toplanma-ileri intikal-birleşme, geri intikal olmak üzere beş safhadan oluşmaktadır.

NATO Müşterek Yayını olan AJP 3-13'e göre kuvvet aktarma, yığınaklanma (*deployment*) kavramı esas alınarak; Milli İntikal, stratejik intikal, kabul-tertiplenme-ileri intikal ve birleşme⁶¹ faaliyetleri olmak üzere dört safhadan oluşmaktadır. JP 3-35'teki tasniften farklı olarak, stratejik intikal öncesi faaliyetler milli sorumluluğa bırakılmakta, diğer faaliyetler ise aynı kalmaktadır.

Kuvvet Aktarmanın safhalandırılması kapsamında milli yayınlar ile müttefik yayınlar arasındaki temel fark, milli yayınların safhalandırma içerisinde planlamayı ayrıca zikretmeden sürecin doğal parçası olarak kabul edilmesi buna karşılık milli yayınlarda kuvvet aktarma faaliyetinin sadece intikal esaslı olarak algılanmayıp intikalle birlikte harekât ve harekât sonrası dönüş faaliyetini de safhalara dâhil ederek bütüncül bir tanımlama yapmış olmasıdır.

Sonuç olarak kuvvet aktarma faaliyetlerinin kendi içerisinde icra sırasına bağlı olarak tutarlı bir mantıkla safhalandırılması halinde aşağıda yer alan beş safha halinde icra edilmesinin koordinasyon ve sadeliği sağlayacağı değerlendirilmektedir:

59 JP 3-35, *Joint Deployment and Redeployment*, 2007, s. III-1,VII-9.

60 ATP 3-35, *Army Deployment and Redeployment*, 2023, s. 2-1, 6-6.

61 AJP 3-13, *Allied Joint Doctrine For the Deployment and Redeployment of Forces, Edition A-Version I*, 2021, s. 3-7, 3-17, 4-4, 4-19.

- Kuvvetin teşkili, intikal ve yığınlanma planının hazırlanması (Kuvvet Oluşturma ve Planlama) (Mobilization),
- Milli (yurt içi) ve Stratejik (Sınır ötesi/Deniz Aşırı) İntikal,
- İleri Üs Bölgesinde Yığınlanma (Kabul, Tertiplenme, Görev Mahalline İntikal),
- Görev sonrası ileri üs (yığınak) bölgesinden toparlanma (Sevk limanlarına intikal, kabul ve tertiplenme) (Demobilization),
- Başka bir görev bölgesi veya anavatana stratejik dönüş intikali (*Redeployment*).

3. Yurt Dışı Kuvvet Bulundurma İhtiyacı

Yurt dışı üsler genellikle bölgesel kontrol, stratejik caydırıcılık temini ve tahkimi, lojistik/taşımacılığın güvenliğinin sağlanması, stratejik hammadde kaynakları güvenliği, terörle mücadele gibi stratejik amaçlarla ilişkilendirilmektedir. Ancak kuvvet aktarımı açısından deniz aşırı coğrafyada konuşlanma, hızlı müdahale için kritik bir önem taşımaktadır. Türkiye'nin standart bir ileri üs bölgesi modeli bulunmamaktadır. Bilakis her ileri üssün kendi siyasi-askeri işlevi ve görevi vardır. Nitekim, hâlihazırda Somali'deki askeri eğitim merkezi, dost ve müttefik ülkenin askeri kapasitesini geliştirme, potansiyel iç güvenlik desteği, emniyet desteği, dış insani yardım desteği amacı taşımaktadır. Libya, Katar ve Azerbaycan'daki tugay düzeyinde askeri üs ve eğitim merkezleri; dost-müttefik ülke askeri kapasitesini geliştirme, bölgesel güvenlik desteği, politik destek ve stratejik caydırıcılık işlevindedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan Kolordu düzeyinde askeri varlık, uluslararası garantörlük, kolektif güvenlik, politik destek ve stratejik caydırıcılık maksadına yöneliktir. Suriye ve Kuzey Irak'ta yer alan askeri üsler hudut güvenliğini ileriden savunma, terörizmle mücadele ve Irak-Suriye kuzeyinde sözde bir Kürdistan uydu devletinin oluşturulmasına mâni olmak amacını gütmektedir.⁶² Bu farklı amaçlar haliyle her üs bölgesinin niteliğini de değiştirmektedir.

Söz konusu üslerin ev sahibi ülkelere sağladığı faydanın yanı sıra Türkiye'nin güvenliği ve çeşitli alanlarda kapasite geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Örneğin, jeopolitik olarak Somali'deki üs; Türkiye'nin Afrika'ya açılması için bir başlangıç noktası yakalamaya yönelik kapasite geliştirme gayretini mükemmel bir şekilde desteklemektedir. KKTC'de konuşlandırılmış kuvvetler, Doğu Akdeniz güvenliği dengesinde bir uçak gemisi hüviyetinde Türkiye'nin stratejik etkinliğini yükseltmektedir. Azerbaycan ve Katar'da yer alan ileri üs bölgeleri ise Somali ileri üs bölgesi ile birlikte; Kafkasya'dan Körfez Bölgesine oradan Afrika boynuzuna Türkiye'nin bölgesel bir güç olma arayışlarına önemli bir katkı sunmaktadır. Libya'daki ileri askeri üs Türkiye'nin Mavi Vatan Konsepti ile ortaya koyduğu Akdeniz deniz yetki alanlarını garanti altına alırken, Kuzey Afrika açılımı için bir giriş kapısı özelliğini taşımaktadır. Suriye ve Irak'ta gelişen kontrol alanları ve ileri operasyon üsleri 40 yıldır yurt içinde devlet güvenliğini tehdit eden bölücü terör organize olmaktan çıkarılmış ve yurt içinde hareket edemez hale getirmiştir. Türkiye'nin ileri üs duruşu, birçok farklı maksada bağlı teşekkül ettiği için "karmaşık, uyarlanabilir bir sistem" olma özelliği taşımaktadır.

Olumsuz tarafları ise; ilk olarak ileri üs kurmanın terörist gruplar için avantajlı bir hedef sunmasıdır. Irak'ın kuzeyinde bulunan Başika Üs Bölgesi bunun önemli bir örneğidir. Somali, ülkedeki Eş-Şebab tehdidi nedeniyle başka bir endişe konusu olabilir. Olumsuz ikinci taraf ise; uzak mesafeli görevler icra etmek savunma ekonomisine ek yük anlamına gelebilir.

62 Can Kasapoğlu, *Turkey's Forward-Basing Posture*, EDAM Foreign Policy and Security, İstanbul, 2017, s. 3.

Basitçe ifade etmek gerekirse, Somali ve Katar’a düzenli olarak stratejik hava ikmali yapmak ve aynı zamanda ana limandan millerce uzakta bir hafif uçak gemisi saldırı grubunu işletmek ciddi savunma maliyetlerine karşılık gelmektedir.⁶³

Bugüne değin uluslararası siyasi konjonktür ve güvenlik ihtiyaçlarına bağlı olarak gelişen durumlar muvacehesinde belirlenen ve kullanılan yurtdışı üs bölgeleri yer ve kriterlerinin Türkiye’nin bölgesel güç olma ihtiyacı ve farklı coğrafyalar için orta, uzun vade idame ettirebilme süreleri göz önünde tutularak tespit edilmesine gereksinim vardır. Her halükârda bu üs bölgelerinin etkinliği ve devamlılığı ülkenin stratejik kuvvet aktarma yeteneği ile doğrudan bağlantılıdır.

3.1. Türk Silahlı Kuvvetleri Stratejik Kuvvet Aktarma Yeteneği

Bir devletin ülkesinin topraklarından uzak bölgelere (özellikle büyük su engellerini aşarak) kuvvet kaydırması bazı stratejik yeteneklere sahip olmasını gerektirir. Bu kabiliyetlerin kazanılmasına yönelik kuvvet oluşturma çabaları yetenek tabanlı planlamanın temel unsuru olarak görülmektedir. Hafif, taşınabilir, lojistik olarak kendini uzun süre idame ettirebilen kuvvetler ile bu kuvvetlere sağlanacak stratejik ulaştırma, istihbarat, komuta-kontrol yetenekleri stratejik hedef planlamaları ile hayata geçirilir. Bölgesel veya büyük güç olma yolunda ilerleyen bir devlet kendi yakın güvenliği yanı sıra içinde bulunduğu bölgenin de güvenliğini sağlayabilecek güce sahip olmalı, küresel düzenin sağlanması ve korunmasında da söz sahibi olarak görülmelidir. Bu kapsamda bölgesel ve küresel ortamda meydana gelebilecek krizlere müstakilen veya çevresinde oluşturacağı müttefik güçlerle müdahale edebilecek askeri gücü de elinde bulundurmalıdır. Müşterek veya birleşik olarak teşkil edilecek bir güçle icra edilecek harekâtın başarısındaki ön koşul ise, kuvvetlerin istenilen yer ve zamanda arzu edilen etkinlikte hazır edilmesi ve bekasının temini yani diğer bir deyişle stratejik intikal ve yığınaklanma kabiliyetine sahip olunmasıdır. Bahse konu kabiliyetin ağırlıkla deniz kuvvetleri, müteakiben hava kuvvetleri platformları ve kabiliyetlerine inhisar ettiği belirtilmiştir.

Deniz Kuvvetleri:

Farklı coğrafyalara kuvvet aktarımı ihtiyacı deniz kuvvetlerinde amfibi yeteneklerin artırılmasına yönelik projelerin 1993 yılından itibaren hızlandırılmasına temel teşkil etmiştir. Bu projeler arasında yer alan LHD (Çok Maksatlı Amfibi Gemi)’leri; Müşterek Amfibi Görev Gruplarının denizde kontrolünü sağlarken, aynı zamanda uçak gemisi olarak da hizmet verebilecek, bir Amfibi Tabur Çıkarma Kuvvetini (TÇK) nakledebilecek yetenekte tasarlanmıştır. Bu proje içinde LHD’lerden kullanılacak dikine kalkış yetenekli uçak, kısa mesafe kalkışlı SİHA ve deniz yetenekli keşif/taarruz helikopterleri, amfibi çıkarma kuvvetlerince kullanılacak Zırhlı Amfibi Hücum Araçları (ZAHA)’nın tedariki de bulunmaktadır. Bahse konu projenin ilk ürünü TCG Anadolu (L-400), Çok Maksatlı Amfibi Gemisi 10 Nisan 2023’te göreve başlamıştır.⁶⁴

Bu projenin hayata geçirilmesiyle Deniz Kuvvetleri bir dönüm noktası yaşamış, Akdeniz’deki etki alanı genişlemiştir. Gemiyle beraber kullanılacak ilk paket 27 ZAHA da envantere alınmış olup önümüzdeki yıllarda yıllara sâri ihtiyaçlar karşılanmaya devam edecektir.⁶⁵

63 Age, s. 4.

64 “TCG Anadolu’nun Hizmete Girişi”, *Milli Savunma Bakanlığı*, <https://www.msb.gov.tr/SlaytHaber/503d4b980cf14a36aa4270ddc157da1b>, erişim 18.02.2024.

65 “Zırhlı Amfibi Hücum Araçlarının Hizmete Girişi”, *Savunma Sanayi Dergisi*, <https://www.savunmasanayiidergilik.com/tr/HaberDergilik/ZAHA-Turk-Silahlı-Kuvvetleri-envanterinegirdi#:~:text=TSK%20envanterinde%20bulunan%2C%20hem%20deniz,ilke%20daha%20imza%20atm%C4%B1%C5%9F%20oluyor,> erişim 18.04.2024.

TCG Anadolu ile kullanılacak Bayraktar TB-3 SİHA, Hürjet Hafif Taarruz Uçağı ve KIZILELMA İnsansız Savaş Uçağı üretim ve deneme çalışmaları ise sürdürülmektedir. TCG Anadolu'dan alınan tecrübeler ışığında 03 Ocak 2024 tarihinde toplanan Savunma Sanayi İcra Komitesi (SSİK) daha büyük bir uçak gemisinin inşası için tasarımına başlanması ve süratli katamaran özellikli yeni tip çıkarma gemilerinin inşasına yönelik kararlar alınmıştır.⁶⁶ Bu toplantıda alınan deniz kuvvetlerinin yeni muharip platformlarının inşasına ilişkin diğer kararlarla birlikte Deniz Kuvvetleri Komutanlığının etki sahasını orta vadede bölgeselden "kısmi küresel" düzeye yükseltmesi mümkün hale gelmektedir.

TCG Anadolu'nun kuvvet aktarmaya ilişkin kabiliyetleri;⁶⁷

- 150'si karargâh personeli olmak üzere 700 kişilik bir tabur çıkarma personelini taşıma
- Rol-2 Seviyesi sağlık hizmeti ve desteği
- 13 Tank, 27 ZAHA, 9 ZPT/ZMA, 33 Muhtelif Araç ve 15 Yakıt Römorkuyla birlikte veya hacimsel olarak aynı alana 81 adet konteyner
- Göreve göre 10-12 adet Orta Yük Nakliye Helikopteri
- 4 adet Mekanize Çıkarma Aracı (LCM)

TCG Anadolu; bu kabiliyetlerini kullanarak, 60 gün sahilten lojistik destek almadan bir Amfibi Tabur Çıkarma Kuvvetini (550 Deniz Piyadesi) 9000 deniz mili mesafedeki bir ileri üsse çıkarabilmekte ve üzerinde konuşlandırabilmektedir.

TCG Anadolu ile birlikte kuvvet aktarma kabiliyetine katkı sunacak olan ve müşterek amfibi deniz görev gurubunun diğer önemli platformu hava savunma imkân ve kabiliyeti olan, geniş hacmi ile askeri araç ve birliklerin belli bir süre korunaklı şekilde barınabileceği ve personel ile malzemenin nakledilebileceği modern tank çıkarma gemilerinin (LST-*Landing Ship Tank*) tedarik edilmesini zorunlu hale getirmiştir.

Bu kapsamda, amfibi hareketin değişen yeni esaslarına göre ikinci nesil iki adet BEY Sınıfı (TCG Sarucabey (NL-123) ve TCG Karamürselbey (NL-124)) Tank Çıkarma ve TCG Osmangazi (NL-125)'ye ilave olarak yeni nesil amfibi hareket açısından uygun ve gerekli tüm imkân ve kabiliyete sahip, TCG Bayraktar (L-402) 22 Nisan 2017 tarihinde, TCG Sancaktar ise (L-403) 07 Nisan 2018 tarihinde Türk Deniz Kuvvetlerinde hizmete girmiştir. Bayraktar Sınıfı olarak geçen III.Nesil Amfibi Harekât gemileri, modern ve çağın gerekliliklerini bünyesinde barındırır niteliktedir. Hâlihazırda iki adet olan sayının daha da artırılarak dört yapılması, orta vadede planlanmaktadır. Bu gemiler kendi sınıfında dünyanın en büyük tank çıkartma gemileri olma özelliği ile öne çıkmaktadır.⁶⁸ Aynı zamanda Rol-2 seviyesi hastane imkân kabiliyeti sayesinde sahra hastanesi hizmete verebilmektedir.⁶⁹

Bayraktar Sınıfı LST'lerin kuvvet aktarmaya ilişkin kabiliyetleri;

- 200 ton yük veya her biri ayrı ayrı olmak üzere; 18 adet Ana Muharebe tankı/27 adet Zırhlı Amfibi Hücum Aracı (ZAHA)/60 adet Zırhlı Personel Taşıyıcı/51 adet COBRA TTZA/36 adet KİRPİ Mayına Karşı Kısmi Korunaklı Zırhlı Kamyon

66 "Savunma Sanayii İcra Komitesi Kararları", *TRT Haber*, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/savunma-sanayii-icra-komitesi-toplantisinda-yeni-projeler-karara-baglandi-826025.html>, erişim 18.04.2024.

67 "TCG Anadolu'nun Kapasitesi", *Savunma Sanayi Başkanlığı*, <https://www.ssb.gov.tr/WebSite/contentlist.aspx?PageID=373&LangID=1>, erişim 18.02.2024.

68 "Platformlar/Amfibi Çıkarma Araçları", *Deniz Kuvvetleri Komutanlığı*, <https://www.dzkk.tsk.tr/Arge/icerik/amfibi-cikarma-gemi-projeleri>, erişim 18.02.2024.

69 "Asrın Felaketinde TCG Bayraktar Hastaneyeye Dönüştürüldü", *Anadolu Ajansı*, <http://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/hastaneye-donusturulen-tcg-bayraktar-gemisinde-saglik-hizmeti-devam-ediyor/2841536#>, erişim 27.02.2024.

- 8 LCVP (Amfibi Araç ve Personel Çıkarma Aracı) (Her biri 40 personel ve iki Taktik Tekerli Zırhlı Araç-TTZA taşıma kabiliyetli)
- 350-500 Deniz Piyadesi
- 30 gün ikmal yapmadan 5000 deniz mili seyir siyasına sahiptir. Ayrıca yeterince sağlık personeli ile takviye edilerek 120 yatak kapasiteli sahra hastanesi hizmeti⁷⁰ verebilmektedir.

Sonuç olarak; Türk Deniz Kuvvetleri, TCG Anadolu Çok Maksatlı Amfibi Gemisi eşliğinde üstte belirtilen amfibi kabiliyetler, ikmal-destek platformları ve bu kabiliyetleri koruyacak muharip yüzer, dalar ve havacılık platformlardan oluşturacağı “Müşterek Özel Görev Kuvvet Komutanlığı” unsurlarıyla, Amfibi Kolordu büyüklüğündeki kuvveti asgari 4000 deniz mili mesafeye aktarabilecek bir kabiliyete erişmiştir. Değişen küresel güvenlik algısı çerçevesinde Türkiye’nin deniz hak ve menfaatlerini deniz aşırı coğrafyalarda korumak, sancak varlık göstermek ve ekonomik yatırımları güvence altına almak açısından, deniz aşırı harekât deniz kuvvetlerinin ilerleyen günlerde yoğunlukla ilgileneceği bir gündem olarak dikkat çekmektedir. Özellikle Somali deniz yetki alanları hakkında imzalanan yeni antlaşma ile deniz aşırı harekât açısından daha da fazla platforma ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.⁷¹

Hava Kuvvetleri:

Hava Kuvvetleri, kuvvet aktarma faaliyetinde çok rollü olarak görev almaktadır. Bu kapsamda belirtilmesi gereken başlıca roller aşağıda belirtilmiştir:

- Hava yoluyla kuvvet aktarma.
- Diğer kuvvetlerin kuvvet aktarma faaliyetinin seyrüsefer özgürlüğünün sağlanması.
- Kuvvet aktarma faaliyetinin komuta ve kontrolünün sağlanması.
- Kuvvet aktarma faaliyetine havadan keşif ve gözetleme desteği sağlanması.

Hava Kuvvetleri, bu görevlerin planlama ve icrasını Deniz Kuvvetleri koordinatörlüğünde teşkil edilen Müşterek Özel Görev Kuvvet içerisinde Hava Kuvvetleri tarafından oluşturulan “Hava Harekat Koordinasyon Merkezi” aracılığıyla yerine getirmektedir.

Hava Kuvvetlerinin kuvvet aktarmada öne çıkan beş özelliği bulunmaktadır;⁷²

- Birden fazla görevi aynı anda icra edebilme ve beka yeteneği (görev esnekliği),
- Sürat,
- Özerklik (coğrafyadan bağımsızlık),
- Hava şartları ve komuta kontrol hassasiyeti,
- Mühimmat çeşitliliği ve hassasiyeti (farklı görevleri asgari zamanda yerine getirebilecek değişik maksatla fakat azami etki güçlü mühimmatı taşıyıp kullanabilmek).

Bu özelliklerine ilave olarak kuvvet aktarmada; öncelikli olarak kuvvet aktarmanın temel faaliyeti olan deniz nakliyatı ve gücünün korunması ile perdelenmesi görevlerinde Hava Kuvvetleri dikkat çekmektedir. Bununla birlikte indirme limanlarının güvenliğinin temininde de görev almaktadır. Diğer taraftan kuvvet aktarmada hem deniz gücü hem de hava

70 “Adik Tersanesi”, <https://www.adik.com.tr/products/1st>, erişim 28.02.2024.

71 “Somali-Türkiye Savunma İşbirliği Antlaşmasını İmzaladı”, *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/somali-turkiye-ile-imzaladigi-savunma-isbirligi-anlasmasini-onayladi/3143647>, erişim 27.02.2024.

72 R. Michael Mattson, *Projecting American Airpower*, *Lisansüstü Tezi*, Air University, Alabama, 1992, s. 2-3.

gücünün ortak paydası olan uçak gemileri, üzerlerinde konuşlandırabildikleri hava gücü ile dikkat çekmektedir. Bu gemiler vasıtasıyla, hava gücünün satıhta bulunan üs bölgelerinden bağımsız olarak, dünyanın herhangi bir bölgesinde gücün aktarımını sağlamak ve bunu en etkin, süratli ve caydırıcı araçlardan istifade ederek gerçekleştirmek mümkün olmaktadır.⁷³

Hava kuvvetlerinin diğer bir stratejik fonksiyonu olan ulaştırma hizmetleri açısından bu yetenekleri ele alındığında, sürat bazen diğer prensiplerin önüne geçebilmektedir. Bu nedenle, Hava Kuvvetleri bünyesinde bulunan uçaklar, kuvvet aktarımının süratli ve seri gerçekleşmesi için kritik bir özellik taşımaktadır.

Bu açıdan, Türk Hava Kuvvetleri Komutanlığı sahip olduğu stratejik ve taktik taşıyıcı platformlar ile dünyanın dokuzuncu büyük hava kuvvetini (toplam 83 sabit kanat ulaştırma uçağı ile) temsil etmekte olduğu görülmektedir.⁷⁴ Türk Hava Kuvvetleri envanterinde bulunan 10 adet A400M, 15 C130 B/E, 16 C-160 Transall ve 42 CN 235 CASA uçakları marifetiyle yaklaşık iki komando tugayı kadar kuvveti 2000 kilometre mesafeye kadar tek kaldırıpta taşıma kabiliyetine sahiptir.⁷⁵

Burada altı çizilmesi gereken bir nokta olarak, Türk Hava Yollarının yolcu ve kargo taşımacılığı bakımından sahip olduğu yetenekler ile bu kabiliyetin ikmalinin ve değiştirilmesinin 24 saat içerisinde tamamlanmasının mümkün olmasıdır. Toplam güç unsurları olarak ele alındığında sahip olunan yetenekler kolaylıkla görülebilmekte ve kuvvet aktarımı fonksiyonuna yönelik olarak gerçekleştirilebilecek potansiyel dikkat çekmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Türkiye caydırıcı bir bölgesel güç olma yolunda hızla ilerlerken uzak coğrafyalarda kuvvet bulundurma ve çevre denizlerde ise deniz kontrolü oluşturma ihtiyacı artan bir oranda öne çıkmaktadır. Bölgesel güç iddiasını taşıyan devletler için güvenilir, hızlı kuvvet aktarma başlı başına bir caydırıcılıktır. Kuvvet aktarma, belirli bir harekattan önce, kriz safhasında, yığmağın zamanında ve istenen etkinlikte yapılmasına olanak sağlaması nedeniyle pozisyon üstünlüğü temininin ve askeri üstünlüğü sağlamanın temel koşulu olmaktadır.

Bu strateji ile uyumlu olarak 03 Ocak 2024 tarihinde icra edilen Savunma Sanayi İcra Komitesi'nde alınan kararlara deniz kuvvetlerinin kuvvet aktarma yeteneklerinin artırılmasına ağırlık verilmesi de bu siyasi direktifin yürürlüğe konulduğunun kuvvetli bir mesajı olduğu aşikârdır. Türkiye kazandığı ve gelecek on sene içerisinde kazanacağı yeni kabiliyetleriyle birlikte; denizlerde deniz diplomasisi, insani yardım harekâtı, güç aktarma, hızlı kuvvet aktarma yeteneği, askeri olmayan tahliye harekâtı gibi işlevlere sahip ilk on ülkeden biri haline gelme hedefine hızla ilerlemektedir. Bu açıdan uygulanan silahlanma stratejisi ve stratejik silah kapasitesinin birbiriyle uyumlu olduğu görülmektedir.⁷⁶

Bölgesel ve küresel güvenlik ortamında beklenen hızlı ve radikal değişimlere karşılık siyasi hedeflerin gerçekleştirilebilmesi, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kuvvet aktarma yeteneklerinin, yetenekleri harekete geçirecek planlama anlayışının ve kültürünün hızla kazanılmasını, gelişimini ve dönüşümünü gerektirmektedir. Deniz aşırı ileri üs bölgeleri oluşturma ve güç aktarmaya ilişkin mevcut askeri stratejimiz son 10 yılda ivme kazanmış ve

73 Kyle Mizokami, *A Tiny French Submarine "Sank" a U.S. Navy Aircraft Carrier in a Simulation*, The National Interest, <https://nationalinterest.org/blog/reboot/tiny-french-submarine-sank-us-navy-aircraft-carrier-simulation-209633>, erişim 27.04.2024.

74 "Air Force", *Global Fire*, <http://www.globalfirepower.com/aircraft-total-transport.php>, erişim 27.02.2024.

75 "Turkey's Air Power", *Times Aero Space*, <https://www.timesaerospace.aero/features/defence/turkeys-air-power>, erişim 13.03.2024.

76 Abdullah Erboğa, "Türkiye'nin Stratejik Silah Kapasitesi ve Silahlanma Stratejisi", Abdullah Erboğa (ed.), *Türkiye'nin Stratejik Silah Kapasitesi*, SETA Yayınları, İstanbul, 2020, s. 98.

başarı ile ilerlemiştir. Ancak bunu sürdürülebilir kılmak için hâlâ katedilmesi gereken uzunca bir yol bulunduğuna göz ardı edilmemelidir.

Teknolojide yaşanan ve beklenen gelişmeler ışığında; TSK ile birlikte sivil kurum/kuruluş ve firmaların kara taşımacılığına yakaladığı kabiliyetlerini yüksek hızlı deniz taşımacılığı ve ağır hava taşımacılığında da yakalaması için planlama ve teşvik önceliğine tabi tutulmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu sektörlerde teknolojik atılım önceliklerinin yakıt türü ve motor kabiliyetleri üzerinde yoğunlaştırılması öngörülmektedir. Diğer taraftan teknolojinin her şeyin çözümü olmaktan ziyade kolaylaştırıcı bir vasıta olduğu; askeri doktrinin güncelliği, planların sadeliği, teşkilatın esnekliği, komuta-kontrolün etkinliği eğitimin sonuç alıcılığı ve teçhizatın ergonomikliğinin hedeflerin elde edilmesinde daima ön plana geçeceği unutulmamalıdır.

Askerî açıdan bakıldığında, tehdit bir güç tarafından korunan bir coğrafyaya kuvvet aktarmak ve bu kapsamda “zorla giriş” kabiliyetine sahip kuvvetler tasarlamak oldukça maliyetlidir. Türkiye’nin herhangi bir yurt dışı coğrafyaya kuvvet aktarması kapsamında zorla giriş kabiliyeti gerektiren bir politikası bulunmamaktadır. Bu durum zorla giriş yapma yeteneğimizi geliştirmemek gerektiği anlamına gelmemektedir. Ancak bunun kuvvet aktarma için daha az öncelikli olduğu anlamına geldiğinin de unutulmaması gerekmektedir.

Libya, Somali, Katar örneklerinde olduğu gibi zorla girişe ihtiyaç olmayacak şekilde kuvvet aktarmaya izin veren “ev sahibi” ülkenin barıştan itibaren ittifaklar yoluyla tesisi kuvvet aktarmak için daha az maliyetli olacaktır. Bu görüşten hareketle Türkiye’nin; bölgesel bir güç olarak etkinliğini tesis ve sürdürebilmesi için etki ve ilgi alanlarında silahlı kuvvetlerin ihtiyacı olan erişim ve yardımı sağlamaya hazır müttefikler oluşturması dış politika önceliği olmalıdır. Zorla giriş gibi bir hususun gündeme gelmesi durumunda önceliğin geçmiş dönemde Kore örneğinde olduğu gibi bir koalisyon grubu ile gerçekleştirilmesinin maliyet açısından etkinlik kazandıracacağı ancak Kıbrıs örneğinde olduğu gibi hayati çıkarların söz konusu olduğu durumlarda kuvvet aktarımında koalisyon arayışına girilmeden doğrudan hızlı ve etkili bir hareketin kritik öneme haiz olduğu unutulmamalıdır.

Özellikle geleceğin TSK ve Kara Kuvvetleri teşkilatında yer alacak muharebe ve muharebe destek unsurlarını istenen etkinlikte, arzu edilen zamanda görev bölgelerine taşımak ve etki alanında var olan 5 ileri üs bölgesi ile (Kıbrıs, Katar, Somali, Azerbaycan, Suriye-İrak) ile ilgi alanında muhtemelen ortaya çıkabilecek bir bu kadar daha üs bölgesini tek başına idame etmek maliyet etkin görünmemektedir. Bahse konu nedenle siyasi şekillendirme kapsamında inisiyatif alınarak hız kazandırılan bölgesel ittifaklara (Türk Devletleri Teşkilatı benzeri) ve İki Devletli Stratejik İş birliği Antlaşmalarına (Türkiye-Katar, Türkiye-Azerbaycan, Türkiye-Somali gibi) “Askeri Derinlik” kazandırılması önem taşımaktadır. Bu bağlamda, ittifak, iş birliği içerisinde olunan ülkelerin kuvvet aktarma kabiliyetleri ile lojistik-alt yapı imkân ve bağlantılarının ortak menfaatler doğrultusunda uluslararası güvenlik ortamında müşterek caydırıcılık sağlamak adına kullanılması yönünde adım atılmalıdır.

Sonuç olarak; tek başına çözülemeyecek bir mesele olan kuvvet aktarma yeteneğinde gerek kabiliyet kazanarak gerekse kabiliyetleri ittifaklar yoluyla takviye ederek, hedeflenen bölgesel etkinin oluşturulması ve caydırıcılığın tahkimi orta vadede sağlanabilecek bir hedef özelliğindedir. Bu yönüyle sahip olunan platformların geliştirilerek tedarik sürecinin devam etmesi, Kuvvet aktarma öncesinde ve esnasında planlama yeteneğinin geliştirilmesi ve kuvvetlerin aktif olarak izlenebilirliğini sunacak muhabere ve bilgi sistemlerinin kazanılması, Türkiye’nin başta deniz aşırı hareket alanları olmak üzere ulusal çıkarları açısından kritik önem taşımaktadır. Literatürde ihmal edilen “stratejik kuvvet aktarma”

kavramlarına değinilmesi ve Türkiye'nin Soğuk Savaş sonrası dönemde giderek artan kuvvet aktarma yeteneklerinin incelenmesine ihtiyaç duyulduğu da çalışmanın bir diğer bulgusudur. Türkiye'nin caydırıcılık vasfını haiz bölgesel güç olma arayışına bağlı olarak Silahlı Kuvvetlerin sahip olduğu ve yakın gelecekte geliştirilmesi gereken yetenekler nelerdir sorusuna en uygun cevabın artan ve modernleşen yetenek tabanlı platformlar olduğu ve yabancı askeri literatürdeki kaynaklara göre Türkiye'nin kuvvet aktarma ihtiyaçlarına yönelik mevcut yurtdışı üslerin daha da artırılmasının, bu açıdan ikili antlaşmalar ile maliyet etkin yöntemlere başvurulmasının uygun olacağı sonucuna varılmıştır.

Son olarak şu hususa da dikkat çekmek gerekir. Kuvvet aktarma son derece dinamik bir süreçtir. Her bir harekâtın sonra bazı boyutları değişir, dönüşür ve ülkelerin ihtiyaçlarına göre şekillenir. Dolayısıyla kuvvet aktarmanın teorik ve kavramsal çerçevesi de değişebilir. Bu açıdan, bu makalenin Türkçe literatüre bir başlangıç olarak kabul edilmesi ancak yeni gelişmelerle birlikte kuvvet aktarma kavramının güncellenmesi gerektiği aşikârdır.

Çatışma Beyanı:

Araştırmamın yazarı olarak herhangi bir çıkar çatışma beyanım bulunmamaktadır.

Kaynakça

Basılı Kaynaklar

- “Joint Publication 1-02”, *Dictionary of Military and Associated Terms*, US Department of Defence Publication, Washington, 2021.
- “Joint Publication 3-35”, *US Joint Publication Deployment and Redeployment Operations*, US Joint Publication, 2018.
- AJP 3-13, *Allied Joint Doctrine For the Deployment and Redeployment of Forces, Edition A, Version I*, 2021.
- AKPINAR Eyüp (2022). “Uluslararası Sistemde Ulusal Güç Aktarım Stratejisini Belirleyen Temel Parametrelerin Analizi”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 18:41, 31-71.
- BRAUN Thomas (2012). “The Russian Military in 2020: Russia’s Way Back to Power Projection? Implications for NATO”, *Connections*, 11:2, 67-78.
- CORLEY Michael J. (2002). *The Future of Power Projection*, U.S. Army War College Press, Pennsylvania, PA.
- CUMINGS Braun (2009). “The Origins and Development of the Northeast Asian Political Economy: Industrial Sectors, product Cycles, and Political Consequences”, *International Organization*, 38:1, 1-40.
- ÇAKIR Seyyid (2024), *The Paradigm Shift in Turkish Foreign Policy: Turkish Power Projection in Syria, Libya, and Azerbaijan*, *Yüksek Lisans Tezi*, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- DAVIS Richard G. (1998). *Immediate Reach, Immediate Power: The Air Expeditionary Force and American Power Projection in the Post Cold War Era*, Air Force History and Museums Program.
- DAVIS Sasha (2011). “The US Military Base network and Contemporary Colonialism: Power Projection, Resistance and The Quest for Operational Unilateralism”, *Political Geography*, 30:4, 215-224.
- DRACH Ann K. (1994). *The Strategic Mobility Shortfall: Underrepresented, Underfunded and Unresolved*, United States Army Command and General Staff Collage, Kansas.
- ERBOĞA Abdullah (2020). “Türkiye’nin Stratejik Silah Kapasitesi ve Silahlanma Stratejisi”, Abdullah Erboğa (ed.), *Türkiye’nin Stratejik Silah Kapasitesi*, SETA Yayınları, İstanbul, 69-98.
- GARDINI Gian Luca ve ALMEIDA Maria H. (2016). *Foreign Policy Responses to the Rise of Brasil: Balancing Power in Emerging States*, Palgrave Macmillan, London, UK.
- GÖK Ali ve SAKMAN Tolga (2023). “Yabancı Askeri Üslerin İkili İlişkiler Üzerine Etkisi: Kurumlar, Strateji, Kültür”, *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 43, 323-349.

- HITCKINS Kenneth E. (2009). *Strategic Mobility: Forgotten Critical Requirement of Contemporary Operational Environment*, U.S. Army War College Publication, Carlisle Barracks, PA.
- HOPKINS Michael (2019). *British World Policy and the Projection of Global Power, c.1830-1960*. Cambridge University Press, Cambridge.
- KANE Thomas (2014). “China’s “Power Projection” Capabilities”, *The US Army War College Quarterly: Parameters*, 44:4, 27-37.
- KASAPOĞLU Can (2017). *Turkey’s Forward-Basing Posture*, EDAM Foreign Policy and Security Press, İstanbul.
- KARASIK Theodore ve BLANK Stephen (ed.) (2018). *Russia in the Middle East*, Jamestown Foundation, Washington, D.C..
- KLEIN Bradley S. (1998). “Hegemony and Strategic Culture: American Power Projection and Alliance Defence Politics”, *Review of International Studies*, 14:2, 133-148.
- LADWIG Walter (2010). “India and Military Power Projection: Will the Land of Gandhi Become a Conventional Great Power?”, *Asian Survey*, 50:6, 1162-1183.
- LAMPTON David M. (2008). *The Three Faces of Chinese Power: Might, Money, and Minds*, University of California Press, Berkeley.
- LOHSE Morgan (2019). *From Power Projection to Power Protection-Revitalizing Conventional Deterrence in NATO*, Air University Press, Alabama.
- LUKE, Ivan T. (2013). “Naval Operations in Peace Time: Not Just Warfare Lite”, *Naval War College Review*, 66:2, 1-17.
- MAIER Charles S. (1977). “The Politics of Productivity: Foundations of American International Economic Policy After World War II”, *International Organization*, 31:4, 607-633.
- MARKOWITZ Jonathan N. ve FARISS Christopher J. (2013). “Going the Distance: The Price of Projecting Power”, *International Interactions*, 39:2, 119-143.
- MATTSON Roy Michael (1992). *Projecting American Power*, Air University Press, Alabama.
- MCDERMOTT Roger N. (2016). *The Transformation of Russia’s Armed Forces*, Routledge, London, UK.
- MERCAN Evren (2022). *Modern Harp Gemileri 1850’den Günümüze*, Kronik Yayınları, İstanbul.
- MONTGOMERY Evan Braden (2014). “Contested Primacy in the Western Pacific: China’s Rise and The Future of U.S. Power Projection”, *International Security*, 38:4, 115-149.
- Multi Operations, FM 3-0 Operations*, US Army Publication, Washington, 2022.
- NUSA Kevin ve KODAK Gizem (2023). “Comparison of Road and Maritime Transportations in Emissions Perspective”, *International Journal of Environment and Geoinformatics (IJEGeo)*, 10:2, 48-60.
- NYE Joseph (2023). *Soft Power and Great-Power Competition: Shifting Sands in the Balance of Power Between the United States and China*, Springer, Germany.
- ÖZCAN Ahmet ve ÖZDEMİR Emrah (2023). *Kore’den Suriye’ye Türk Ordusu Sınır Ötesi Harekâtları* Yeditepe Yayınevi, İstanbul.
- PELTIER Chad NURKIN Tate ve O’CONNOR Sean (2020). *Jane’s China’s Logistics Capabilities for Expeditionary Operations*, US Coast Guard Press.
- POSEN Barry R. (2009). “Emerging Multipolarity: Why Should We Care?”, *Current History*, 108:721, 347-352.
- RENZ Bettina (2018). *Russia’s Military Revival*, Polity Press, Cambridge, UK.
- STOLL Richard J. (2000). *In Harm’s Way? Chinese Power Projection in Historical Perspective*, Rice University, Houston, TX.
- SULLIVAN Gordon R. (1993). “Power Projection and the Challenges of Regionalism”. *The US Army War College Quarterly: Parameters*, 23:1, 1-15.
- U.S. Army Forces Command (1995). *The US Army Field Manual 100-7*, U.S. Army Forces Command, Washington, DC.
- WOJCIUK Anna (2018). *Empires of Knowledge in International Relations*, Routledge Taylor & Francis Group, London, UK.
- TSYGANKOV, Andrei P. (2013). *Russia’s Foreign Policy: Change and Continuity in National Identity*, Rowman & Littlefield, Lanham, MD.

İnternet Kaynakları

- “2024-2028 Savunma Sanayi Sektörel Strateji Dokümanı”, *Savunma Sanayi Başkanlığı*, https://www.ssb.gov.tr/Images/Uploads/MyContents/F_20240917164305314800.pdf, erişim 20.01.2025.
- “Adik Tersanesi”, <https://www.adik.com.tr/products/1st>, erişim 28.02.2024.
- “Air Force”, *Global Fire*, <http://www.globalfirepower.com/aircraft-total-transport.php>, erişim 27.02.2024.

- “Asrın Felaketinde TCG Bayraktar Hastaneyé Dönüştürüldü”, *Anadolu Ajansı*, <http://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/hastaneye-donusturulen-tcg-bayraktar-gemisinde-saglik-hizmeti-devam-ediyor/2841536#> erişim 27.02.2024.
- “Force Projection”, *Britannica*, <https://www.britannica.com/topic/The-United-States-Navy/Theories-of-force-projection-and-World-War-I>, erişim 26.02.2024.
- “İntikal”, *Türk Dil Kurumu*, <https://sozluk.gov.tr/>, erişim 26.02.2024.
- “Littoral Operations in a Contested Environment (LOCE)”, *Marine Corps Association*, 2017, <https://www.mca-marines.org/wp-content/uploads/Littoral-Operations-in-a-Contested-Environment.pdf>, erişim 20.01.2025.
- “Platformlar/Amfibi Çıkarma Araçları”, *Deniz Kuvvetleri Komutanlığı*, <https://www.dzkk.tsk.tr/Arge/icerik/amfibi-cikarma-gemi-projeleri>, erişim 18.02.2024.
- “Savunma Sanayii İcra Komitesi Kararları”, *TRT Haber*, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/savunma-sanayii-icra-komitesi-toplantısında-yeni-projeler-karara-baglandi-826025.html>, erişim 18.04.2024.
- “Somali-Türkiye Savunma İşbirliği Antlaşmasını İmzaladı”, *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/somali-turkiye-ile-imzaladigi-savunma-isbirligi-anlasmasini-onayladi/3143647>, erişim 27.02.2024.
- “TCG Anadolu’nun Hizmete Girişi”, *Milli Savunma Bakanlığı*, <https://www.msb.gov.tr/SlaytHaber/503d4b980cf14a36aa4270ddc157da1b>, erişim 18.02.2024.
- “TCG Anadolu’nun Kapasitesi”, *Savunma Sanayi Başkanlığı*, <https://www.ssb.gov.tr/WebSite/contentlist.aspx?PageID=373&LangID=1>, erişim 18.02. 2024.
- “Turkey’s Air Power”, *Times Aero Space*, <https://www.timesaerospace.aero/features/defence/turkeys-air-power>, erişim 13.03.2024.
- “U.S. Department of Defense”, www.defense.gov, erişim 20.01.2025.
- “Ulaştırma”, *Türk Dil Kurumu*, <https://sozluk.gov.tr/>, erişim 26.02.2024.
- “ZAHA, Türk Silahlı Kuvvetleri Envanterine Girdi”, *Savunma Sanayi Dergisi*, <https://savunmasanayiidergilik.com/tr/HaberDergilik/ZAHA-Turk-Silahli-Kuvvetleri-envanterine-girdi>, erişim 18.04.2024.
- “Zırhlı Amfibi Hücum Araçlarının Hizmete Girişi”, *Savunma Sanayi Dergisi*, <https://www.savunmasanayiidergilik.com/tr/HaberDergilik/ZAHA-Turk-Silahli-Kuvvetleri-envanterinegirdi#:~:text=TSK%20envanterinde%20bulunan%2C%20hem%20deniz,ilke%20daha%20imza%20atm%C4%B1%C5%9F%20oluyor.>, erişim 18.04.2024.
- MIZOKAMI Kyle (2024). “A Tiny Submarine Sank a U.S. Aircraft Carrier in a Simulation”, *The National Interest*, <https://nationalinterest.org/blog/reboot/tiny-french-submarine-sank-us-navy-aircraft-carrier-simulation-209633> erişim 27.04.2024.
- OCHMANEK David A. “Restoring US Power Projection Capabilities: Responding to the 2018 National Defense Strategy”, *Rand Corporation*, Temmuz 2018, <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE260.html>, erişim 20.01.2025.
- YOUNG Ryan (2020). “China 2030: Power in a Disrupted World, National Security College”, *Future Insight Paper*, <https://nsc.anu.edu.au/sites/default/files/2024-06/china2030.pdf>, erişim 20.01.2025.